

TĖVYNĖS SARGAS.

№ 7—8.

1903.

Atsakomasis redaktorius: **J. Lapinas, Tilsit.**

Rankraščius ir pinigus siųsti reikia:
An das katholische Pfarramt Bilderweitschen
bei Eydtkuhnen (Ostpr.)

Tėvynės Sargo knygos.

- J. Gerutis.* **Krylovo pasakos.** Iš rusiško proza persakė. Atspausta kaštu „Tėvynės Sargo“ Tilžėje 1902. 148 puslapiai. Prekė 25 kap.
- Juozas Margalis.* **Volungė.** Eilės — pirmieji bandymai. Atspausta kaštu „Tėvynės Sargo“ Tilžėje 1900. 111 puslapių. Prekė 20 kap.
- Dėdės Atanaxo raštai.* **Obrusiteliai.** Galerija paveikslėlių iš maskolių gyvenimo Lietuvoje. Atspaudinta „Tėvynės Sargo“ kaštu Tilžėje 1898. Puslapių 76. Prekė 10 kap.
- Vaišgantas.* **Vaizdeliai.** Perspaudinta iš „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1902. Pysl. 60. Prekė 5 kap.
- Antanas Dailidė.* **Dailydė.** Perspausta iš „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1897. Pysl. 104. Prekė 25 kap.
- Sernas.* **Apie Sunaudojimą vandenų.** Priedas prie „Tėvynės Sargo“, Tilžėje 1899. Pysl. 99. Prekė 10 kap.
- Degtinės priešas.* **Blaivininkų knygelė.** Kaštu „Tėvynės Sargo“. Tilžėje 1899. Pysl. 16 2 kap.
- M. Valančius.* **Paaugusių Žmonių Knygelė.** Atspausta kaštu „Tėv. Sargo“ Tilžėje 1902. 104 pusl. Prek. 20 k.
- Balsas Amerikiečių Lietuvių į Šv. Tėvą Leoną XIII. ir gyvenimai dviejų didžiųjų Dievo tarnų kun. A. Rudamino ir Žemaičių Vyskupo kan. M. Giedraičio, Prekė 5 kap.
- Bičių Knygelė — *Satrijos Raganos.* 30 k.
- Laimė iš Svetur, Drama 30 k.
- Neatmezgamas Mazgas — *Farsa.* 5 k.
- Kandidatas į Kunigus — *Dedes Atanaxo.* 25 k.
- Keidošių Onutė — *Savasis.* 10 k.
- Paaugusių žmonių knygelė — *Vysk. Valančiaus.* 20 k.
- Javų Mitalas 2 k.
- Kalendorius 1900 m. 15 k.
- Įvairūs skaitymai iš 1900 Kalendoriaus 5 k.
- Jubiliejus ir naudingi skaitymai 10 k.
- Lietuvišką Chrestomatija kun. Miluko 50 k.
- Kun Strazdelio raštai 10 k.
- Lietuviškos pasakos. Medega lietuviškai mitologijai.
- Dr. J. Basanavičius. T. I. (baigiama pardavinėti) pr. 2 rub.
- Trakiečių Dzukų dainos, pusl. 88 60 k.
- Tvanas, istoriška apysaka H. Sienkevičiaus. Dalis I. 80 k.
- Tvanas, istoriška apysaka H. Sienkevičiaus. Dalis II. 1 rub.
- Kristijono Donelaičio Raštai. Pysl. 134. 40 k.

Tėvynės Sargas.

Mėnesinis keimarinis laikraštis.

Gaunamas pas Rev. A. Kaupą už 1 dol. Scranton, Pa. Theodore Str. 114.,
pas Rev. A. Miluką, Shenandoah, Pa. North America ir pas J. Schoenke
už 50 kap. (Tilsit, Ostrp. Goldschmiedestr. 8).

Turinys slėpamosios (A) dalies.

Leono XIII Sidabrinis Jubiliejus	2
Apie Tėvynę. <i>Šatrijos Ragana</i>	12
Meilė Tėvynės <i>Balandis</i>	25
Bažnytiniai dalykai. Iš Radviliškės. Iš Kulvos. Lietuviški pamokslai ne — Lietuvoje. Iš Krekinavos. Dėl supl kacijų. Iš Troškunų. Vilkija. Iš Joniškės. Iš Kretingos. Iš Petrapilės. Iš Skotijos. Žemaičių vyskupystėje kunigų permainos	25
Mokyklų dalykai. Caro manifestas. Iš Petrapilės. Iš Rietavo. Iš Veviržėnų. Iš Skuodo	31
Spaudos dalykai. Iš Petrapilės. Iš Kulių. Iš Veviržėnų. Iš Petra- pilės (Višinskis). Kiek laikraščių Rusijoje ir Lietuvoje	34
Maskolių persekiojimai. Iš Lenkimų. Iš Rietavo ir Švėkšnos. Iš Luokės. Iš Radviliškio. Iš Veviržėnų. Iš Kalabiškių	36
Ir šiame laike nelaimių nestinga	39
Vincukas. <i>Kirtinas</i>	39
Mūsų lenkai. Lenkams. <i>Vaidelė</i>	44
Įvairios žinios. Iš Tinkinų. Iš Skuodo. Iš Lenkimų. Iš Eržvilko. Iš Akmenės. Iš Stačiunų. Nuo parubežio (gromatos iš Amerikos)	
Kalinio daina <i>Balandis</i>	53
Prekystės ir panašūs dalykai. Iš Raseinių. Iš Veviržėnų. Apgarsini- mas. Panevežio paroda	54
Redakcijai prisiųstos knygos	61
Aukos T. Sargui iš Amerikos	62
Atsakymai	63

Iš priežasties Leono XIII Sidabrinio Popiežystės Jubiliejaus 1878—1903.

Popiežiaus Leono XIII veikalai.

Jei arčiaus prisistebėsime šio amžiaus žmonijos gyvenimui ir sulyginsime mūsų gdynę su pirmais krikščionijos amžiais, tai šalip didžio tarp jų skirtingumo ir neišpasakyto įvairumo, atrasime tarp jų ir daug vienodų, bendrų, panašių žymių.

Mokslas ir išradimai paskutinio amžiaus suteikė žmonėms didžiausį pasparą apgalėti slaptas gamtos sulas (spėkas) ir pagerinti šio gyvenimo buvį, o patį žmogų išaugštino tarp kitų sutvėrimų kuone sulyg viršžmogiško laipsnio. Bet senobinė karė tarp gero ir pikto, tarp dorybės ir nedorybės pasiliko ir mūsų laikuose, tik-tai visoki piktadėjei per mokslą ir jo išradimų išsiplatinimą daugiau įrankių pasigavo savo nelabiems užmanymams įvykdyti. Kad pirmuose krikščionijos amžiuose pagonis-barbarai steigės gelže ir ugnimi krikščionis nužudyti, o nuolatinio persekiojimu išnaikinti šventą Evangelijos mokslą, — šios gdynės pagonis-judošiai,*) patį krikščioniško mokslo išsižadėję, dėl liuosėsnio užganėdinimo savo piktų geidulių, norėtų krikščionišką žmonijos surėdymą išgriauti, o ant jo griuvesių savo viešpatavimą įkurti; tam tikslui tatai rupinas krikščionišką mokslą, dailą, krikščionišką draugysčių surėdymą ir visus civilizacijos vaisius perdirbti ant savo kurpalio, o tokiu budu visų žmonių gyvenimo apsiareiškumus bedievystės nuodais (tručyzna) užnuodinti. Ir reikia tai pripažinti, juog tie „tamsybės sunūs“ su tikrai pekliška gudrybe sugeba įgimus žmonių piktus palinkimus, k. v. puikybę, kuniškos laisvės troškimą uždegti, išpusti ir net biauriausias savo ydas garbės vainiku papuošti, kaip tat matome dabartinėje Prancijoje, kame aiškūs svetimų turtų plėšikai bei nekaltų ir naudingų zokaninkų persekiotojai garsinami yra kaipo

*) prie jų priguli masonai, anarkistai, socialistai ir visi kiti bedieviai.

tėvynės apgynėjei!). Žinoma, nustojus žmonėms doriškumo per krikščioniškojo mokslo paniekinimą, turėjo tarp žmonių atsirasti baisus sumišimas, neapikanta tarp tautų, draugystės luomų ir atskyrų asabų (ypatų), o tokiame sujirime nėra ką ir mislyti apie tikrą gyvenimo bėgį ir pagerinimą. Kadgi toki anarkija (sujirimas) apimtų visą svieta, tai žmonija vėl nurydėtų ant pat dugno pirmykstės pagonijos. Bet kaipo pirmuose krikščionijos amžiuose Bažnyčia šv. savo mokslu ir apaštališku rimtumu apgynė žmoniją ir civilizaciją nuo barbarų užsigriovimo, teip ir mūsų laikuose Katalikiška Bažnyčia, paties V. Kristaus pastatyta, sergėti tikrą kelią ir vesti žmoniją į amžinos laimės gyvenimą, neperstojo ginti ją (žmoniją) nuo bedievytės, doriško ištvirkimo ir paskutinio sugriuvimo. Čia man ateina ant mislies Maironio eilės „Roma“, kuriose poeta Leoną I. kitąsyk apgynusį Rymą nuo Atillos užpuclimo, sulygina su Leonu XIII, kuris savo išmintimi nuo žmonijos prašalino nevieną nelaimę, sudrutindamas Bažnyčios įtekmę ant įvairių mokslo ir draugijinio gyvenimo šakų ir, kaipo tikra *šviesa iš dangaus*, apšviezdamas savo proto ir dušios pajiegomis apsinaukusią padangę tarp tautiškų ir draugijinių santikių.

Jeigu didžiu vyru paprastai tą vadiname, kurs, prie įvairių aplinkybių prisitaikindamas, visur sugeba savo užmanymus įvykdyti, tai Leoną XIII reikėtų pavadinti didžiausiu iš visų šios gadynės valdonų ir veikėjų. Pažvelgime tikt į jo veikalus o lengviai tą pripažinsime.

Leonas XIII apaštališką sostą apėmė labai sunkiame laike, kada popiežių karalystė paliko užgropta, o Kristaus vietininkas, kaipo kalinys, tapo uždarytas savo rumuose. Bažnyčios persekiojimai beveik visose karalystėse buvo labai aitrūs, o susinešimas Rymo Kurijos su kitų karalysčių valdonais buvo mažne visur pertrauktos.

Karalysčių rėdai ir daugybė laikraščių buvo nežmoniškai įnirtę ant Apaštališko Sosto už jo rimtumą ir drąsumą, su kuriuo tasai neperstojo drausti klaidingų mokslų ir barti nedorų pasielgimų.

Rodės, Katalikų Bažnyčia ant ilgo laiko turėianti nustoti savo ištikimybės ir įtekmės ant žmonijos, įpatingai,

kad ir medžiagiškos jos pajėgos išnaikintos ir turtai išvogti paliko. Vienok Leonas XIII nenusiminė nei rankas nuleido. Kaip kitados Leonas I, Rymo kariumenei negalint apsiginti nuo gunų užpuolimo, išėjo priešais jų vadą Atillą su kryžiumi, ir savo malonia kalba privertė neprietelius nuo Rymo atsitraukti, teip dabar Leonas XIII priešais Bažnyčios neprietelių užpuldinėjimą ir jų nežmonišką piktybę, iškėlė veliavą su kryžiumi ir pradėjo kviesti žmones, nuilsusius broliškoje tarp savęs karėje, kad grįžtų į šv. Bažnyčios prieglobstį. Ir ištikrųjų, tas malonus Leono balsas tikrai stebuklingą įtekmę padarė. Kuone visos karalystės ir jų valdonai pradėjo kreiptis prie popiežiaus, norėdami su juo susinešti ir į artimesnę pažintį suseiti. Pastojęs į popiežius ir peržvelgęs santikius karalysčių ir tautų, suprato, juog t. v. socialistų darbas norinčių neva tai pagerinti neturtėlių ir bėdųjų padėjimą, netik jo nepagerino, bet dar labiau apsunkino, nes stačiai buvo priežastimi įvairių sumišimų ir revoliucijų, iš ko užvis daugiausiai nukentėjo vargšai - beturčiai. Išleido tad raštą į visus katalikus, arba encikliką, išrodydamas socialistų apsirikimus ir nelaimingas jų darbo pasekmes, vodingas kaip turtingiems teip beturčiams. Tas Leono raštas (enciklika) atkreipė ant jo atidą visos apšviestunijos ir sujudino širdis daugelio valdonų, tarp kitų ir maskolių caro, kursai leido tą encikliką net visose bažnyčiose perskaityti iš sakyklų. Tolesniuose savo raštuose apie darbininkų padėjimą ir apie krikščionišką demokraciją apskelbė pamatinius įstatymus dėl tikro pagerinimo darbininkų ir visų neturtėlių buvio ir dėl sutaisymo draugijinio gyvenimo pagal krikščioniškos teisybės. Tuose raštuose Leonas XIII netik išrodo paklydimo šios gadynės laisvamanių, norinčių pamatus krikščioniškų žmonijos surėdymų išgriauti buk dėl palengvinimo skriaudžiamųjų, bet nepraleidžia tylo mis ir apsirikimus šio svieto galiunų, kurie didindami mokslų išradimus, pelną iš pramonystės ir turtų, o užmiršdami apie krikščionišką meilę, perdaug pradėjo skriausti darbininkus ir mažturčius. Paskutiniems šventasis Tėvas rodija rištis į savitarpinės pašalpos draugystes, mesti girtuokliavimą, veltui neleisti

krūvinai uždirbto skatiko, bet tiekti taupomasias ir skolinamasias kasas, apsišviesti, o įpatingai stropiai pildyti katalikiško tikėjimo priderystes ir mokintis katalikiška dorybes. Valdonus gi ir didžturčius ragina teisingai apseiti su savo paduotaisiais, patardamas aniems platinti krikščionišką apšvietimą tarp liaudies, žemesniai luomai padėti jos buvį pagerinti, palaikant jos institucijas, mokyklas, prieglaudas, o dvasiškijai liepia visur tarpininkauti ir buti vadovais. Ir ant Kristaus Vietininko žodžių užsiaiatriję santikiai tarp augštesnių ir žemesnių luomų pradeda daugel vietose grįžti prie tikros normos. Tą jaučia patįs darbininkai, kurie tankiomis keleivystėmis pas šv. Tėvą išreiškė jam savo dėkingumą.

Išmanydamas visą tikro mokslo galybę ir matydamas, kaip nedori žmonės po mokslo pridengimu steigiasi minias suvadžioti ir nuo tikėjimo atitraukti, Leonas XIII pradėjo remti krikščionišką mokslą, kurį Bažnyčia šv. išauklo ir užlaikė, kada svietas buvo didžiausiuose sumišimuose ir visutinės tamsybės laikuose. Idant gi svietas apie tai persitikrintų, Popiežiui liepiant, atid ryti tapo Vatikano knygynas ir arkyvai. Leonui XIII raginant, susikurė daug mokslisų draugysčių dėl tyrinėjimo senobiškų krikščionijos liekanų, katakombų, dėl išaiškinimo šv. Rašto.

Atgijo tikra piliozopija šv. Tamošiaus, ta — visų mokslų vadovė. Bryselio, Freiburgo ir Vašingtono miestuose atsidenė katalikiškos mokslainės — visuotinyčios arba universitetai, o neužilgo jos bus Salzburge ir Dubline. Pakilus tikram mokslui katalikiško tikėjimo, tiesos paliko paremtos naujais mokslo davadais, o katalikų Bažnyčia naujais garbės spindulias pražibo.

Daila, rašliava, o įpatingai laikraštinkystė nuo pusės devynoliktojo amžiaus pavirto daugel kraštuose į tikrą balą (pelkę), kame veisiasi biauri paveikslai, klaidingos nuomonės, visokių išvaizdų melai dėl žmonių apgavimo. Leonas XIII ir tą kultūros svirtį atkreipė į savo pusę, atgaivindamas tikrą dailą ir rašliavą krikščioniškų pažvalgų įkvėpimu; paragino dvasišką ir svietišką apšviestuniją prie katalikiškų laikraščių uždėjimo, kurie dabar labai pasekmingai gina katalikišką visuomenę nuo melagingų ir klai-

dingu nuomonių, tyčioms platinamų žydu ir bedievių. Idantgi katalikiškosios rašliavos išvaizda nenustotų tam tikro dailumo ir ne paliktų nusmelkta per masonišką raštininkystę, nepaliauna Leonas raginęs krikščioniškus rašytojus prie skaitymo ir tikrinėjimo garsių senobės Graikijos ir Rymo kliasiškų raštų, pats duodamas tame dalyke geriausį pavyzdį savo puikiausiai rašomomis lotiniškomis eiliomis.

Apskritai sakant, įtekmė to Senelio, uždaryto Vatikano muruose, išsiplėtė po visą pasaulę; katalikiško tikėjimo dvasia, Leonui XIII popiežiaujant, pasiekė visus žmonių gyvenimo prajovus (apsireiškimus), tapdama tikra „žemės druska ir svieto šviesybe“. Gilus mokslas ir stebėtinas mokėjimas atspėti kiekvienos gadynės ir vietos reikalavimus, o teipogi nepaprastas gabumas juos užganėdinti, — atsakančiai surėdant prigimtas žmonių pajiegas ir jų gyvenimo bėgi, — yra įstabiausios žymės to didžiojo Popiežiaus, Apveizdos atsiūsto, Bažnyčiai valdyti teip sunkiuose laikuose. Užtat netiktai katalikiškieji mokslo vyrai, bet ir svetimų tikėjimų galvočiai ir karalysčių valdonai atiduoda garbę Leonui XIII, kaip tat galėjome persitikrinti laike jo paskutinio 25 metinio popiežiavimo jubiliejaus, kad šimtai tukstančių keleivių iš visų svieto dalių, daugelis karalių ir pasiuntiniai nuo visų karalysčių, neišskiriant ir nekrikščioniškų, skubinos į Rymą išreikšti Leonui XIII savo privengimo ir augštos godonės ženklus.

Išmintingas ir ramus Leono XIII pasielgimo būdas palengvino jam išnaujo sumegzti su visomis viešpatystėmis pertrauktus diplomatiškus susinešimus. Viena iš pirmųjų susitaikino su Apaštališku Sostu — Šveicarija, paskiaus 1880 atsinaujino sątikiai maskoliško rėdo su Popiežium, o Aleksandras III, rusų cėsorius, suėjo su šv. Tėvu į sąkalbą, per kurią daug katalikiškųjų vyskupysčių apturėjo ganytojus, o katalikiškai Bažnyčiai Maskolijoj pažadėtos liko priderančios tiesos ir persekiojimų galas. Net pats Bismarkas, kurs buvo pasiketinęs išnaikinti katalikišką tikėjimą visoje Vokietijoje, priverstas buvo ant galo „keliauti į Kanosą“, jieškoti susitaikymo su Leonu XIII, ir turėjo atšaukti nežmoniškus — „gegužės įstatymus.“ Negana to, Leono XIII ištikimybė

teip pašoko Vokietijoje, juog Bismarkas atidavė ant Popiežiaus sūdo žinomą bylą tarp Vokietijos ir Ispanijos dėl Karolinos salų. Prancijoje Leonas XIII numalšino nesutikimus monarkistų su republikonais, o su Anglija ir Amerika suėjo į artimesnę pažintį per ką katalikų Bažnyčiai atidarė tuose kraštuose pilną veiklumo liuosybę.

Visas viešpatystes, visas tautas, kame tikt katalikai gyvena, Leonas XIII apima nuolatinu savo rupesniu. Jo tėviškai širdžiai visi krikščionys-katalikai yra lygiai brangūs, lygiai malonūs, neišskiriant ir mūsų nuskurdusios ir prislėgtos tautos. Jei mūsų krašte jaučiama yra dar šiokstoks tikėjimo užkentimas (liuosybė), jeigu katalikai dar gali savo tikėjimo priedermes pildyti po maskolių valdžios, tai to viso priežastimi yra — įtekmė Apaštališko Sosto ant caro. Kad laikuosė Vilniaus gen.-gubernatorių Kochanovo ir Orževskio buvo išnaujo sukilę katalikų persekiojimai, kunigų ištrėmimai ir Kražių skerdynė, šventas Tėvas neperstojo mūsų ginti prieš augščiausiają maskolių valdžią, iki nekurie iš tų kraugerių liko prašalinti. Kadagi 1902 m. Vilniaus vyskupas Zviervavičė tapo atstatytas nuo vyskupystės užtat, juog neleido katalikų vaikų vilioti į pravoslaunas mokyklas, Leonas XIII stačiai pareikalavo nuo maskoliško rėdo sugražinti nuskriaustam vyskupui jo tiesas, ką rėdas turėjo išpildyti. Žemaičių vyskupui pirmąsyk nuvykus Ryman Apaštolišką Sostą lankytu, Leonas XIII labai maloniai priėmė mūsų vyskupą, padaršino jį ir pastiprino ant tolesnio gynimo savo avelių nuo maskolių užpuldinėjimų. Ant galo Londono lietuviams prašant savojo kunigo Leonas XIII, užjausdamas jų vargingą padėjimą parėdė Žemaičių vyskupui nusiųsti į Londoną kunigą lietuvį.

Datyre tiek gero nuo Apaštališko Sosto ir matydami didį mums prilankumą Leono XIII — ar pasiliksime nuo viso svieto mūsų lietuviai katalikai neišreiškę savo privengimo ir dėkingumo tam didžiam Popiežui? Negalėdami į Rymą nukeliauti, kaip kad darė kitos katalikškosios tautos paskutinio jubiliejaus laike, nors per savo laikraščius skaitome už priedermę vardan visų lietuvių-katalikų pažymėti mūsų pilną paklusnumą ir prisirišimą Šventam ir Apaštališkam Sostui, gerai žinodami, juog vienybėje su Šventa katali-

kiškąja Bažnyčia ir jos Galva — visa mūsų stiprybė ir viltis.

Tegul gyvuoja Leonas XIII Popiežius — Karalius! Melskimės už mūsų Šventąjį Tėvą Leoną XIII!

D. Dumbė.

Kaip Ryme apvaikščiojo Leono XIII Sidabrinį Jubilių.

Negalimas daigtas per raštą duoti suprasti, kaip iškilmingai apvaikščiota Ryme š. Petro bažnyčioje Leono XIII 25 metų sukakimą nuo pirmo jo ant Popiežiaus 3 kovo 1878 metuose apsvainikavimo. Iš viso svieto suplaukė didžiausios aibės keliauninkų, ant tos teip retos šventės. Už kelių dienų prieš 3 kovo jau beveik negalima buvo rasti Ryme patogios gaspados. Ryme teipogi steigėsi prie iškilmės prisitaisyti kuopuikiausiai: šv. Petro bažnyčia išpuošė begalo gražiai, sienas nukabinėjo raudonais divonais, pas didžiojo altoriaus papuošė sostą Šventamjam Tėvui Leonui, pataisė vietas dėl nesuskaitytos aibes svietiškujų valdonų ir pasiuntinių, kardinolų, vyskupų ir tt., ir tt.

Ant galo išaušo laukiama 3 kovo diena; nuo ryto dangus apsiniaukęs, lynojo, tečiaus žmonių minios jau nuo ryto laukė bažnyčios atidarant pas durių ir ant šventoriaus. Vos pravėrė didžiausias duris, tuojaus, it didi vilnis, žmonės pripildė visą bažnyčią, ne buvo nei kur pasisukti. Kiek jų buvo, kas surokuos? mažiausiai į 60 tukstančių. 10 adynoj jau uždarė duris, nes baugu buvo, kad per spustį nelaimė neatsitiktų, kad ko nenuspaustų, tečiaus viskas buvo laimingai, nes Popiežiaus sargai bei kareiviai ir katalikiškųjų mokslainių jaunumenė užlaikė tvarką.

11 adynoj visose Rymo bažnyčiose linksmai užgaudė varpai ant ženklo, juog jau į šv. Petro bažnyčią ateis pats šventasis Tėvas. Visų akys nukreiptos į tą šalį, kur turi pasirodyti Leonas, džiaugsmas ir ašaros iš malonės kuone ant kiekvieno, kožnas nori atsistoti prie tako, kuriuo eis š. Petro Įpėdinis, visi ant pirštų stiepias, ant galo iš bažnyčios bokšto anioliški balsai sidabrinųjų trimytų reiškia, juog jau prasidėjo iškilmingiausi eiseną arba procesiją... Visų pirmiausiai pasirodė Popiežiaus gvardija ir švei-

čoriai blizgančiuose rubuose, ginkluoti, zokonų generolai, pralotai ir kiti įvairiausių skyrių Vatikano urėdai, toliaus 250 arcivykupų ir vyskupų, 46 kardinolai, ant galo pasirodo augštai nešamas šventojo Tėvo sostas (*sedes gestatoria*), ant kurio sėdžia išblyškęs 93 metų Senelis, akylomis, kaip žiburiai, akimis, baltai — sidabruotais plaukais, baltuose rubuose su popiežiška tijara. Tai Leonas XIII, Jezaus vietininkas... Kas apsakys džiaugsmą ir linksmybę tų, kurie tą kartą matė Leoną? Popiežiaus giedoriai, rodos, nežemiška gaida, teip gražiai pragydo: *Tu es Petrus* (Tu esi uola), bet tą giedojimą tuojaus užė neišpasakytas iš džiaugsmo plojimas ratutes ir iš visos širdies šaukimai: *Tegyvuoją Popiežius Leonas! Tegyvuoją Popiežius — Karalius! Tegyvuoją!* Šventasis Tėvas sėdėdamas ant palengvėl nešamo sosto, maloniai laimina kryžiaus ženklų į visas puses, o kas tuokart buvo tenai, tarės matęs ne žemišką, bet iš dangaus esybę, — teip meilus ir gražus Leonas sau ant paties paveizėjimo.

Ant galo priėjęs prie didžiojo altoriaus, išlipo šventasis Tėvas iš nešamojo sosto, o sėdos ant kito pas altorių puikiai išrėdyto; kardinolai, vyskupai ir kiti ant sau paskirtų vietų. Prasidėjo š. Misios, kurias laikė Kardinolas Langenieux iš Prancijos atvykęs. Per Mišias giedojo gražiausia gaida, kurią kitąsyk buvo sudėjęs Palestrinia. Per pakėlimą vėl sugrajijo po bažnyčios skliautais ant sidabrinių trimytų (vamzdžių.) Per Mišias š. Tėvas sėdėjo ant trono, su balta, auksu žėriančia kapa ir tokiajau mitra, tarp kardinolų; po Mišių ir po *Te Deum* vėl sėdos ant nešamojo sosto ir vienkart su visais kardinolais, vyskupais ir tt. nuėjo prie š. Petro altoriaus, suteikti visiškų atlaidus ir palaiminimą. Žodžius *Benedicat vos* (Tepalaimina jus) užgiedojo teip stipriu ir garsiu balsu, juog ir toli esantįs galėjo girdėti. Laike to palaiminimo neišpasakyta tylą užviešpatavo, juog, rodos, ašaras per veidus tekant galėjai girdėti. Suteikęs tą palaiminimą Kristaus vietininkas vėl sėdos ant nešamojo sosto, vėl į visas puses ženklų kryžiaus laimina, aiškiai ištardamas: Vardan Dievo Tėvo ir Sunaus... Ir vėl plojimas ratutes, ir garsūs šaukimai: *Tegyvuoją Leonas Popiežius — Karalius!* Juo Popiežius arčiaus durių,

juo džiaugsmingi klyksmai ėjo garsyn ir garsyn. Priėjęs prie durių, Leonas atsistojo ant nešamojo trono (ikšiol sėdėjo), atsigręžė ant žmonių, ištiesęs ranką pasveikino juos o paskui dar paskutinį sykį palaimino. Dar žmonės veizėjo į tą pusę, kur Popiežius išėjo. Apeigos pasibaigė apie pusę antros; o kas tuomet buvo ant jų, tas neužmirš iki pat myrio. Negreitai tai žmonės išvaikščiojo, nes 60 tukstančių neteip greitai gali išsiskirstyti.

Ir pats šv. Tėvas tą savo sidabrinio jubiliejaus apvaikščiojimą norėjo pagarbinti ir padaryti minavone, žinoma, savotiškai. Apie 100 tukstančių lirų*) liepė išdalyti pavargėliams, Perugios**) vyskupijai, kur pats buvo kitą kartą vyskupavęs, nusiuntino 20 tukst. lirų, į savo gimtąjį miestelį pasiuntė 10 tukstančių lirų. Tą pačią dieną, šv. Tėvui liepiant, buvo patiekti gardūs pietūs tukstančiui ubagų, kuriems prie valgio tarnavo pralotai ir Mielaširdystės Sesers.

Paskui per 3 dienas Rymo bažnyčiose buvo iškilmingos pamaldos su tam tikrais pamokslais. Kaip per visą praėjusį metą burių buriai keliauninkų iš visų pasaulės kraštų lankė Rymo miestą, sveikindami mūsų Popiežių ir dėjo jam gausias atnašas Petropinigo, teipo ir Jubilejiniam Metui jau pasibaigus, jau po 3 kovo, keliauninkų minios, neliaujas į Vatikaną keliaavę. Męs lietuviai, per daug budami prislėgti, negalėjome susitaisę į tam tikrą draugystę keliauti pasveikinti Katalikiškosios Bažnyčios Galvą, bet, ant kiek man teko girdėti, kaip aną metą ant Didžiojo Jubiliejaus, teip ir dabar ant Sidabrinio Leono Popiežystės jubilėjaus, burelis lietuvių prisivienijo prie lenkų kompanijos ir švertą Rymo miestą aplankė o nuo Leono palaiminimą apturėjo. Ale męs, tėvynėje kalėdami, lygiai išreiškėme didį prie Apštališkojo Sosto prisirišimą ir gal dar labiau už daug kitų tautų: juk su neišpasakytu dievobaimingumu, kokį tik lietuvis tegali turėti, apvaikščiojome pernai pirmoj rugsėjo nedielioj Leono čvertamžinį jubiliejų bažnyčiose, atlikdami šv. Spaviednę, ir Komuniją priimdami, duodami labai gausiai ant Petropinigo, ir

*) = 37000 rubl. **) iš tark: Perudžijos.

širdingiausiai už Kristaus vietininką besimelzdami. Kas juk daug vertesniu yra daigtu, negu rymiečių plojimas ratutes ir klyksmai: tegyvuoja. Šįmetgi 20 dienoje mėnesio vasario, dvidešimtpenktoje metinėj nuo Leono į Popiežius išrinkimo ir 3 kovo 25-oje metinėje jo ant popiežiaus apsvainikavimo, lygiai meldėmės už savo Ganytoją ir namie ir bažnyčioj. Seinų Seminarijoj profesoriai ir klierikai pašventė vieną vakarą išimtingai Leono pagarbinimui. Apie tai ir lenkiški laikraščiai garsino. Apie Kauno gi seminarijos klierikų to jubiliejaus apvaikščiojimą gavome daugiau girdėti. Kaip ir seiniškiai, jie teipogi katedros bažnyčioj šv. mišių išklaušę, vakare teipogi, užsikvietę abudu vyskupu ir burį kunigų iš kitur ant garbės Leono skaitymus skaitė, giedojo giesmes įvairiose kalbose, tarp lietuviškųjų eilių puikiausiai pavykę pasakyti Maironio „Roma.“ Tos eilės patiko net ir lenkomanams. Musų katalikiškieji laikraščiai teipogi užpakalyj nepasiliko. Nieko čia neminėju apie amerikinius, kurie kuone kiekvienam numaryj apie Leoną rašė (pav. „Žvaigždė“ ir k.), ale ir Tėvynės Sargas talpino Žemaičių Vyskupo raštą apie Leono 25-metinį jubiliejų, talpino straipsnį „Leono XIII Jubilėjaus atbalsiai“ № 7. Naujai užgimęs „Kryžius“ 3 šių metų teipogi plačiai rašė apie Leoną ir net dviejų dainių a. a. V. Baronausko ir A. Jakšto eiles patalpino. Šio paskutiniojo eiles mėš ir Tėv. Sarge įrašom, nes ne visi, ką skaito „Sargą“, gali gauti „Kryžių“:

Sventamjam Tėvui

Popiežiui Leonui XIII,

sukakus 25 metams Jo popiežystės.)*

O Leone Didis, Bažnyčios Vadove,
 Mus penkmetį penktą pabaigęs ganyti!
 Tėduod' Diev's sveikata, kaip davė Tau šlovę
 Ir liepė Tau, Tėvui, mus vaikus mokyti!
 Buk gi tvirtas kaip akmuo,
 Pragarą begriaudams,
 Ir mus ginti kaip piemuo
 Nuo vilkų neliaudams!

R. M.

*) gaida kaip: „Pradžiugk, garsingiausias didvyri Lietuvos!“

Apie Tėvynę.

I.

Pasikalbėjimai.

Kiekvienas žmogus turi motiną. Kiekvienas teipogi žino, kaip nesuskaitomai daug padaro ji savo vaikams: ji davė mums gyvastį, išpenėjo, išaugino; kol buvome silpni ir maži, nešiojo mus ant rankų; susirgus mums, nemiegojo per naktis prie mūsų lopšio; kol buvome kvailūs ir neišmanėliai, globėjo mus, saugodama nuo pikto; paaugus mums, mokino ir apskatinėjo apie Dievą. Bet apart tos motinos, atskyrios kiekvienam, žmogus turi dar antrąją, abelną dėl daugybės žmonių. Ta antroji motina — yra tai žemė, kurioje užgimėme mes ir mūsų tėvai, yra tai — **Tėvynė**. Pažiūrėkime, ar-gi ne teisingai vadiname tėvynę motina? Motina davė mums gyvastį, bet tą gyvastį pradėjome tėvynėje; joje pamatėme šviesią saulelę, joje išgirdome balsą matušėlės ir kitų žmonių. Nuo tėvynės, kaip nuo motinos, turime viską: ir peną, ir apdarą, ir gyvenimus. Valgome duoną, išaugusią jos plačiuose laukuose; geriame vandenį, tekantį jos upelėse ir šaltiniuose; dėviame marškinius iš linų, kuriuos teipogi išaugino ta mūsų žemelė.

Kaip kiekvienas turi motiną, teip-pat turi ir tėvynę. O kaip vaikai turi tokią pat pravardę, kaip jų motina, teip-pat lygu ir vaikai vienos tėvynės gauna jos vardą. Teip štai Vokietijoje gyvena vokiečiai, Francija yra francuzų tėvynė; lenkai turi savo Lenkiją, o mūsų žemė, mūsų tėvynė, vadinasi Lietuva, tai-gi ir mes patįs esame lietuviai.

Dalis Lietuvos vadinama yra Žemaitija; bet ne reikia suprasti, juog tai yra kita žemė, juog žemaičiai tai kita, atskyrį nuo lietuvių tauta. Ne. Yra tai viena, ta pati žemė, ta pati tauta, o Žemaitija vadinasi dėlto, juog guli žemiau už kitą Lietuvos kraštą, kuris dėlto Augštaityja yra vadinamas. Ir tame vėl panaši mūsų tėvynė į motiną: kaip kiekvieno iš mūsų motina nors turi vardą ir pavardę, vienok nėra tai dvi ypati, bet viena motina, teip ir mūsų tėvynė, nors viena jos dalis vadinasi Žemaitija, kita Lietuva — yra viena tauta, viena Lietuva.

Kiekviena tauta turi savo atskyrą kalbą. Vienos tėvynės, vienos tautos vaikai, vienodai ir kalba. Yra kartais skyrius tarp nekurių žodžių (kaip štai pas mus, žemaičiai ištaria nekuriuos žodžius kitaip už lietuvius augštaičius), bet skyrius tas yra labai mažas. Keli žodžiai yra kitioniški, iškalba truputį kitioniška, bet kalba ta pati, ir kiekvienas žemaitis susikalbės kuolengviausiai su lietuviu. O nuvažiuok pas lenkus ar maskolius ir pamėgink susikalbėti su jais! Nieko ne suprasi, ką jie tau kalbės, nė jie tavęs ne suprās. Lietuvis turi gerai pasimokinti, kol galės susirokuoti su Lenku ar Maskoliu. Kalba jų yra mums visiškai svetima, nes ir jie patįs yra svetimi ir skyriasi nuo lietuvių visukuo. Čia jau galime numanyti, juog tėvynė tai ne tik ta mūsų žemė su savo užiančiais miškais, žaliais laukais, kalnais ir kloniais. Viskas tas yra tiktai viena jos pusė, viena jos dalis. Kaip žmogus susideda iš kūno ir iš dvasios, teip ir tėvynė turi kūną ir dvasę. Žemė ta, miškai, kalnai, laukai — yra tai tik kūnas tėvynės; o dvasė jos — tai mūsų tikėjimas, kalba, dainos, budas.

Kiekvienas žmogus, norintis buti tikru žmogumi, turi butinai žinoti, kaip vadinasi jo tėvynė, kas ji tokia yra. Žmogus, neišmanąs ar jo tėvynė Vokietija, ar Lenkija, ar Maskolija, ar Lietuva, ar jis pats yra lenkas, ar vokietis, ar maskolis, ar lietuvis, ne vertas vadintis žmogumi; yra jis panašus į gyvuolį, kurs paaugęs, nebepažįsta savo motinos ir užmiršta suvis, juog ją kanakados turėjęs. Gyvuolis yra sutvėrimas beprotiškas, ir nuo jo proto negalime reikalauti, bet žmogus, turėdamas protą ir nemirštančią dvasę, turi butinai atminti, pažinti gerai ir mylėti savo antrąją motiną — tėvynę.

Tai-gi, kad kas mus paklaustų, kas męs tokie esame, kas mūsų tėvynė, atsakytumime:

Mūsų tėvynė vadinasi Lietuva, o prie jos priguli ne tik ta žemė, kur gyvename męs, lietuviai, bet ir lietuviška kalba, kurią vartojame, lietuviškos dainos, mūsų dainuojamos, katalikiškas tikėjimas, kurį išpažįstame, ir mūsų senovės budas. Vis tai yra Lietuva ir męs patįs esame lietuviai. Mūsų tėvynė Lietuva, yra mūsų antra motina

ir turime ją lyg motiną, mylėti. Klausykite, kaip gražiai rašė apie tėvynę vienas garsus mūsų dainius.

Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka,
Ten mūsų tėvyne, graži Lietuva,
Čia broliai-artojai lietuviškai šneka,
Čia skamba po kaimus Birutos daina.
Tegul bėga mūsų upės į mares giliausias,
Tegul skamba mūsų dainos po šalis plačiausias!

Nuo Lenkų rubėžių, lyg Rusų ir Prūsų
Gyveno per amžius garsingi tėvai
Ir šventą tą žemę prisakė dėl mūsų
Mylėti ir ginti ir mirti liuosai.

Tų rubežių ne užleisme nuo gudų ir prūsų.
Ir mylėsme, ir apginsme šalį bočių mūsų.

Čia Vytautas didis garsiai viešpatavo
Ir pikto Kryžiočio sulaužė ginklus,
Čia bočiai už saldžią liuosybę kariavo,
Čia mūsų tėvynė ir buvo ir bus.

Čia kur Vytautas didis valdė mus ir gynė
Bus per amžius, kaip ir buvus Lietuva-tėvynė!

Apsergėk, Augščiausi, tą mylimą šalį,

Kur bočių sodybos, kur tėvų kapai!

Tegul jai užkenkti kaimynai negali,

Męs Tavo per amžius vargingi vaikai!

Neapleisk, Augščiausi, mūsų ir brangios tėvynės,

Maloningas ir galingas per visas gadynes! (Maironis).

II.

Apie Tėvynės Meilę.

Jeigu tėvynė yra mūsų motina, tai suprantamas daigtas, juog turime ją, kaip motiną mylėti. Pats Dievas įliejo meilę tėvynės į širdį žmogaus; su ta meile žmogus užgema ant svieto. Kaip kiekvienas myli tavo motiną, teip kiekvienas myli ir tėvynę, kiekvienam brangi ta žemė, kur jisai užgimė, ir ta kalba, kurioje pirmus žodžius ištarė. Gyvendamas tėvynėje, žmogus negali gerai suprasti, kaip ji jam brangi, nes tada tepažįstame vertę ir brangumą

kokio nors daigto, kada mums jo netenka. Tik persiskyres su tėvyne, išvažiuavęs ant ilgesnio laiko, mato žmogus, kaip ilgu ir sunku be jos, visokios gražybės svetimos šalies greit atsibosta jam; apsiaustas ilgėjimu, nemato jų. Rodosi jam, juog svetur ir miškai ne teip gražiai užia, kaip tėvynėje, ir medžiai ne teip aškiai žaliuoja, ir žiedai ne teip kvepia, ir svetima kalba neskamba teip meiliai. Lyg tartum iš širdies kiekvieno žmogaus yra išaugę siulai, kurių galai priaugo prie tėvynės; juo daugiau atsitolina jis nuo savo gimtinės, tuo daugiau siulai tos išsitempa ir traukia atgal; o širdis nuo to traukimo nepaliauna sopėti.

Pavyzdžius to ilgėjimosi matome kasdieną. Eina mūsų vaikinai su kariumene į Kaukazą, ar ant kokio Amuro; nuėję rašo laiškus, o kiekvienas pripildytas dejavimų, juog ilgu jiems svetimoj šalyje, ir liudnu, ir sunku. Ir laukia, lyg išganymo valandos, sugrįžimo į tėvynę. Važiuoj mūsų lietuviai į Ameriką. Jug nekuriems iš jų labai ten gerai klojasi: turi uždarbį kur didesnį kaip Lietuvoje, skaniau valgo, balčiau devėja, minkščiau guli. Rodos, ko-gi jiems truksta? O vienok nesijaučia laimingi, nes netenka jiems tėvynės. Ilgu jiems savo gimtinės. Ir tas ilgėjimas graužia jiems širdį, lyg kirmelė, neduodamas ramumo. Surinkęs tat truputį skatikų, skubinasi kiekvienas atgal į Lietuvą, čionai nors kaulus savo paguldytų. Ne vien tik lietuviai, bet visi žmonės, visur ir visados, turi tą prisirišimą prie savo gimtinės. Yra šoje pasaulėje šalys, kur teip šaltas oras, juog viešpatauja tenai amžina žiema. Visa žemė apdengtu sniegais ir ledu; medžių visiškai nėra, o iš kitų augmenių tik sausūs, kieti kiminai auga po sniegais; paukščių teipogi ne sutiksi; iš gyvulių gyvena tik reniferas, pamašus į briedį, ir šuo. Ir tose šalyse gyvena žmonės. Neturėdami nė medžių, nė kitos medegos trioboms statyti, iš stato jas ledo. Vienutinis jų gyvenimo įrankis yra reniferas: jo mėsa valgo, pieną geria, iš jo kailio siuva sau apdarus. Galima suprasti, koks liudnas ir menkas yra jų gyvenimas. O vienok ir tie šiaurės žmonės, nuvesti į šiltus kraštus, kurių gyventojai visoko pertekę, kur visokie skanūs vaisiai, gražiausi žiedai — ima ilgėtis savo menkos tėvynės, savo snieguotų laukų ir ledinių triobų. Ir jie, mat, myli savo

tėvynę, nors tokią menką, liudną, negražią, nes ten jie užgimė, išaugo, tai jų žemė. Savo, nors menkas ir negražus, visados meilesnis ir brangesnis už svetimą, nors puikų ir gražų. Jug jei-gu kokia ponė paėmus mus, duotų visokias gerybes: skanų valgi, puikius, gražius rumus, vis-gi negalėtų ji mums užstoti motinos; vis ilgu butų savo matušės, nors ji butų bėdna, išalkusi ir apdriskusi.

Dievas įdėjo į kiekvieno žmogaus dvasę kibirkštėlę meilės tėvynės. Bet žmogus gali tą kibirkštėlę išpusti į didžią liepsną, ar visiškai užslėgti.

Yra žmonių, kurie teip užgesina savyje tą Dievo duotą kibirkštėlę, juog visiškai užmiršta apie savo tėvynę. Išsizadėję savo kalbos, sanbrolių, o kartais net tikėjimo, priima svetimą kalbą, papročius. Kur jiems geriau — ten jų tėvynė; kas duoda baltesnią duoną — tas jiems ir sanbrolis.

Ko verti tokie žmonės, apleidžiantieji savo motiną — tėvynę, išsizadžiantieji jos, supranta kiekvienas ir kiekvienas pavadins juos niekšais.

Juo doresnis žmogus, tuo giliau myli jis tėvynę; kibirkštėlė jo širdyje išsiplatina į didžią liepsną, kuria apima ir apšildžia visą tėvynę su jos žeme, žmonėmis, kalba, budu ir stumia žmogų, užmiršus apie save, pasiaukauti dėl jos labo. Kiekviena tauta turėjo tokius tėvynės mylėtojus; jų vardai minavojami ir godojami jų tautiečių ne taps nėkadod užmiršti; jų garbė eina per visus laikus; tėvai pasakoja apie juos savo vaikams, o tie vėl saviemsiems.

Ir mūsų tėvynėje, Lietuvoje, daugel buvo tokių didvyrių. Buvo Mindaugas, buvo Gediminas, buvo Algirdas ir Kęstutis, buvo didysis Vitautas. Jų tėvynės meilė, tai buvo meilė! Senovės laikuose, jiems gyvenant, budavo labai daug karių; tautos be paliovos užpuldavo viena ant kitos, norėdamos vieną kitą nuveikti. Kas buvo geras tėvynės sunus, kas ne norėjo įduoti savo motinas į priešų nagus, tas turėjo be paliovos kariauti. Tai-gi jie ir kariavo! Aukaudami viską dėl labo tėvynės, vargo, žuvo, kentėjo alkį ir šaltį, nuo ryto lyg vakaro ant žirgo, ne išleisdami kardo iš rankos, grumėsi su Lietuvos neprieteliais. Didesnė jų

dalis ir gyvastį savo paaukavo, krisdami karėse. Jų visas gyvenimas buvo tai vienas sunkus darbas, pašvėstas tėvynei.

Mylėdami tėvynę, turime garbinti ir tuos didvyrius, neužmiršti jų vardų, vaikams apie juos pasakoti; teip pat, kaip mylėdami tikrai motiną, godojame ir mylime jos geradėjus. Ir dabar yra pas mus tokių tėvynės mylėtojų. Tik nelarnauja jie teip, kaip anieji senovės didvyriai, kovodami su kardu rankoje. Daug metų nuo to laiko praėjo, persimainė labai aplinkybės ir sąlygos gyvenimo: karių dabar mažiau, nebegalime kovoti už tėvynę kardu. Dabartinieji didvyriai kitokiu budu tarnauja tėvynei: jie kovoja žodžiu. Mylėdami užvis tėvynę, nori jie, kad jos vaikai būtų liوسي, dori, apšviesti, turtingi ir tam siekiui aukauja savo gyvenimą. Rašo knygas, išleidžia laikraščius, mokina, idant lietuviai apsišviestų, galėtų atskirti gerą nuo blogo, idant įgiję daug naudingų žinių, paliktų turtingesni. Rupinasi, kad mūsų lietuviška kalba būtų vartojama ir godojama visoje Lietuvoje, kad jos ne terliotų maskoliški ir lenkiški žodžiai, kad skambėtų ji teip grynai, kaip skambėjo Gedomino ir Kęstučio laikuose. Nesigailėdami nė triuso, nė spėkų, darbuojasi jie be paliovos ant naudos tėvynei. Kiek tai daktarų, nors galėtų svetur gauti daug geresnias vietas, sėdžia vienok Lietuvoje, nes nori gelbėti savo žmones, nori tarnauti savo tėvynei. Ne traukia jų turtai svetimos šalies, velyja juodesnią duoną — bitik lietuviškąją. Kiek kunigų, triusaujančių ir kitokių žmonių! Ir jie visi, kaip anieji senovės didvyriai, aukauja savo liusybę ir gyvastį dėl tėvynės. Maskoliška valdžia, suprasdama, juog lietuviai apsišvietę, susipratę kas esą, nebevergaus jai teip, kaip lygšiol vergavo, — persekiuja kaip įmanydama tuos tėvynės mylėtojus. Nesilauna daryti kratas, tyrinėti, o už kiekvieną lietuvišką knygelę žuda juos kalėjimuose, arba siunčia į tolina Sibirą. Ir žusta lietuviai buriais . . .

Bet pražuvus vieniems, atsiranda į jų vietas kiti, kurie darbuojasi su tokiu pat pasišventimu. Ne baugina jų nė drėgni kalėjimai, ne šaltas Sibiras, gatavi jie yra ant visoko — nes tėvynę myli daugiau už save. Tai-gi

supraskime, juog juo žmogus yra doresnis, juo augščiau yra jis iškilęs dvasia, tuo didžiau myli jis savo tėvynę.

Supraskime, juog kiekvienas žmogus turi mylėti tėvynę kaip motiną savo, ir kaip turi priedermes kiekvienas vaikas dėl savo tėvų, teip pat turi jās ir dėl savo tėvynės.

III.

Kaip reikia mylėti Tėvynę.

Meilė be darbų nėra tikra meilė. Jei kas sakosi mylis motiną, o ne gėlbėjo jos varguose, neprižiuri ligoje, nesirupino, kad ji būtų sota, laiminga ir linksma — tas meluoja; jo meilė nėra tikra, gili. Žmogus mylis tikrai, rupinasi iš visų spėkų apie mylimą ypata; gatavas yra ant didžiausių aukų, bitik tai mylimai ypatai suteikti laimę. Teip pat, jeigu mes mylime tėvynę, tai norime, kad ji būtų liuosa, dora, laiminga, turtinga; norime to ir, žinoma, turime stengtis, kad ji tokia taptų. Bet ką-gi reikia daryti tam siekiui? Visupirmu atminkime, juog tėvynė tai ne kokia atskyri ypata; ji susideda iš žmonių. Tai-gi jei kiekvienas iš mūsų, lietuvių, bus liuosas, doras, apšviestas — tai ir visa mūsų tėvynė Lietuva, bus liuosa, dora, apšviesta.

Dėlto tai kiekvienas iš tėvynės mylėtojų turi pradėti darbuotis nuo savęs. Visupirmu turi susiprasti, kas esąs ir pasakyti sau: Esu lietuvis, ne koks lenkas arba maskolius; mano tėvynė yra Lietuva.

Jeigu esi lietuvis, tai, žinoma, turi lietuviškai kalbėti; jei myli tėvynę, turi mylėti ir vartoti tėvynės kalbą. Lietuvis turi Lietuvoje lietuviškai kalbėti visur ir visados. O kiek yra lietuvių, kurie pirmai progai atsitikus, kreipiasi prie maskoliškos kalbos, terliodami mūsų gražią kalbą maskoliškais žodžiais! Susieina keli lietuviai ar tai ant turgaus, ar ant šventoriaus nedėdėniais, ir tuojau išgirsi: „Zdrastwuj, brat! kak požyvaješ?“

Važiuoja lietuvis keliu, sutinka priešais atvažiuojant ką nors, tuojau išgirsi: „Lievieje! Davaj dorogu!“ Svetimas žmogus, pirmą sykį į mūsų tėvynę atvykęs, mislytų, juog čia maskoliai gyvena, juog atvyko į Maskoliją. Ar-gi

galima tokius lietuvius vadinti gerais, tikrais lietuviais? Ar galima pasakyti, juog jie myli savo kalbą? Ką žmogus myli, to nepameta, o jie žinodami kokį nors maskolišką žodį, tuojau pametę savo kalbą, kreipiasi prie kalbos mūsų priešų. Jug žinome gerai, juog maskoliai yra mūsų priešai, juog nori paversti mus į maskolius, išnaikinti net vardą lietuvių. Ir žinodami tai, netik nesiginame, bet patys, lyg bepročiai, puolame į priešų nagus, kaip puola plėstakė į ugnį. Jug, jei pametę savo lietuvišką kalbą, imsime maskoliškai kalbėti, ar-gi tada galėsime lietuviais vadintis?! Busime tada maskoliai, ir tada bus jau labai lengvu išmainyti ir kunigus į barzdočius popus. Ir ar tik maskoliškai mėginame kalbėti? O lenkiškai? Kas tik truputį turtingesnis, kas nori pasirodyti didesniu ponu, tas tuojau lenkiškai pradeda plepėti. Mergaitės ir vaikinai, patarnavę porą metų dvaruose pas sulenkėjusių ponų, jau labai nenoriai lietuviškai tekalba, tarsi didžią mylistą darydami. O kiek yra tėvų, kurie nors terp savęs šnekasi lietuviškai, nes truksta jiems lenkiškų žodžių, bet su vaikais tik lenkišką kalbą tevartoja.

„Reikia, sako, vaikus mokinti lenkiškai, kad iš mažens priprastų prie tos kalbos. Męs nemokame gerai, bet norime, kad mūsų vaikai ne būtų tokie mužikai“. Ak, lietuviai, lietuviai, kaip jūs esate kvailiai!

Mislyjate, mat, juog lenkiška kalba yra daug augštesnė, gražesnė už lietuviškąją; lenkiška — poniška kalba, o lietuviška — mužikiška. Galvojate sau: ponai kalba ne lietuviškai, bet lenkiškai, tai tur buti, teip ir reikia, tur but', lietuviška kalba nieko verta yra ir žmogus mokytas negali jos vartoti. Tai-gi ir mums gėda kalbėti lietuviškai, reikia stengtis buti į ponus panašūs. Imant pavyzdį iš kokio nors žmogaus, reikia visupirmu persitikrinti ar jis gerai daro, ar ne, ar vertas jis, kad nuo jo imtumėme pavyzdį. Imti pavyzdį iš visų ponų dėlto vien, juog jie ponai, yra labai neišmintingai, nes ir ponai labai tankiai elgiasi ne teip, kaip reikia. Jug atsitinka ponui apgauti ką nors; tai jau ir mužikas turi, imdamas iš jo pavyzdį, apgaudinėti? Kiekvienas pasakys, juog nereikia sekti tokio pono, nes apgaudinėjimas — tai blogas darbas. Tai dėlko-gi męs

norime imti pavyzdį iš ponų, atmesdami, kaip jie, savo kalbą? Ar išsižadėjimas savo kalbos yra geras darbas? Lietuvos ponai labai blogai padarė, išsižadėdami savo prigimtos kalbos, ateis laikai, gal ir neužilgo, kada supratę tai, atmes jie lenkišką kalbą, o ims vartoti lietuviškąją, kaip senovės laikuose. Liaukimės, broliai lietuviai, svetimų dievų jieškoję! Kiekviena tauta myli savo kalbą, ar-gi mes tik vieni butumėme tokiais nedoriais tėvynės vaikais! Maskoliai kalba maskoliškai, lenkai — lenkiškai tik mes kimbame tai prie maskoliškosios, tai prie lenkiškosios. O ne žinome, juog mūsų kalba yra gražesnė už visas; svetimi mokyti vyrai tyčiomis mokasi jos atrasdami, ją teip turtingą ir gražią, juog retai kokia kita kalba su musąja susilyginti tegali. Tai-gi supraskime nors sykį, juog lietuviams pridera lietuviškai kalbėti, ir ne kalbėkime kiteip Lietuvoje.

Matome štai jau vieną priedermę kiekvieno lietuvio: mylėti savo kalbą, ne niekinti jos, ne kreiptis prie svetimųjų, *bet visados lietuviškai kalbėti*. Turime teipogi savo dainas, šokius, papročius. Vis tas yra lietuviškas, priguli prie mūsų tėvynės, tai turime juos mylėti ir užlaikyti. Mūsų dainos! Kur rasi tokias, kaip pas mus, Lietuvoje! Kokia kita tauta turi dainas su tokiais širdingais ir švelniais žodžiais, su tokia skardžia, gražia melodija? Uždainiuos lietuviai, surinkę į burį apie mergeles-lelijėles, apie bernelius-dobilėlius tarsi kas širdies tavo dasilytėjo: ir liudnu ir ramu, ir laimingai... Tame buryje tiek įvairių balsų, storų ir plonų, o vienok uždainiavus jiems išėina tokia sutartinė, tarsi balsas eina iš vienos milžiniškos krutinės. Klausytumei ir klausytumei tų mūsų dainų begalo, be paliovos, ir mirdamas norėtumei, kad tau jas kas uždainuotų. Turint tokias dainas, kurių mums visi pavydi, kam-gi kreiptis prie svetimųjų? O vienok galima išgirsti pagrižusį iš kariumenės vaikną, dainiuojant išmoktą ten kokią maskolišką dainpalaikę, arba mergaitę, dainuojančią girdėtą dyare lenkišką dainą. Dainuoja, niekindami savo dainas, mislydami, esą labai mokyti. — Turime teipogi ir savo lietuviškus šokius. Šokiai tie seni, šokti dar mūsų bočių-prabočių, visų tų garsingų mūsų didvyrių. Kiekviena

tauta turi savo tėvyniškus šokių; kiekviena tauta myli juos, didžiuojasi iš jų. Tik mes lietuviai, kaip niekiname savo kalbą ir imame „poniškai“ plepėti, taip pat pametame ir savo šokių, o stengiamės šokti „poniškai.“ Maskolis tuoju pradeda šokti kazoką lenkas visupirmu mazurą ar oberką, tik lietuviai, vietoj savo tautišku šokių, išėina kažkokius valcus ir kadrilius ir mislyja, juog labai gražiai išžiuri taip „poniškai“ šokdami. Bet apsirinka. Kiekvienas žmogus visųgeriausiai išpildo savo tautos šokių, nes yra jie pritaikinti prie jo budo, judėjimų, stuomens. Lenkai gražiausiai už visas kitas tautas šoka mazurą, ir nės taip ne pašoks kazoko, kaip tikrasis kazokas. Ir lietuviai savo lietuviškus šokių šoka gražiai, bet tų „poniškuju“ ne mokėdami gerai, perkreipia juos, ir išėina iš tų šokių toks šiupinys, juog nesmagu žiurėti. Kam-gi mums kreiptis prie tų svetimųju šokių?! Ar-gi neturime savųju, taip gražių? Ar ne puikus mūsų *piršlys; blexdingėlė, vagis?* O kur rasi gražesnį šokių už „Jankėlį,“ šokamą Palangos apylinkyje? Ir šoka ji taip gražiai, juog atsižiurėti negalima. O kaip gražūs lietuviškieji papročiai! Pintuovių vakaras, pabaigtuvės ir daug kitų, vis tai mūsų senovės atminimai, kurie turi buti brangūs kiekvienam lietuviui. Žmogus, mylįs tėvynę, ar-gi gali niekinti jos dainas, šokių, budą — visą tą, kas yra tas tėvynės dvasė? Jeigu lietuviai atmesdami tą savo tėvynės dvasę, kreipiasi prie svetimųju dainų, šokių, budo, tai reiškia, juog jie nemyli Lietuvos. Kaip gražios buvo lietuviškos parėdnės? Dar ne taip seniai devėjo įs mūsų mergelės; o dabar niekur jau nebepamatysi žalios šniurelkos su baltais marškiniiais, nē senovės sijonų ir nuometų. Lietuvaitės ir rėdytis nori poniškai: siuva sau „stanikus“ su pasipurusioms rankovėmis, siaurus sijonus; plaukus kerpa į kartes. Kad žinotų, kaip biauriai išrodo taip poniškai apsidarusios, gal nors dėlto pametusios tuos pasiutus pagal mados drabužius, pagrižtų prie senovės apdarų, jei jau nejaučia jokio prisirišimo prie jų devėtų mūsų bočių-prabočių. Čionai matome vėl priedermę kiekvieno tėvynės mylėtojo: ne niekinti nieko lietuviško; nesivisinti svetimų papročių, nē apdarų; laikytis savųju visur ir visados, nesigėdinti, bet didžiuotis iš jų, statant juos

augščiau už visus kitus. O kas pats supras tai ir pamylės viską, kas yra lietuviškas, tas turi kitus mokinti mylėti.

Kas myli tėvynę, tas nori, kad ji būtų dora. Teip-pat, kaip mylįs motiną, nori, kad ji būtų dora, gera, visų godojama ir pavyzdžiui statoma. Lietuva bus dora tada, kada lietuviai bus dori. Kokių būdu tapti doru, kiekvienam yra žinoma. Esame krikščionys, turime Dievo prisakymus, girdžiame nuolat bažnyčiose, ką reikia daryti, o ko ne reikia, kas yra dorybė, kas nuodėmė. Tik reikia pildyti tuos prisakymus; reikia ne tik lupomis Dievą garbinti, bet visais darbais, visu gyvenimu. Kas iš tokio žmogaus, kurs poterius kalba per dienas, pasninkauja, klaupia, jei jis pabaigęs melstis, apkalbės savo artymus, apgaus, apvogis?! Ar jis myli Dievą? Myli Dievą tikrai tas, kas klauso Jo, pildo Jo prisakymus. Gėda pasakyti, bet mūsų bočiai, senovės lietuviai, nors dar stabmeldžiai, buvo daug doresni už mus krikščionius. Matome tai ir iš senovės lietuvių įstatymų. Buvo jie labai aštrūs, tai reiškia, juog retai teprisieidavo juos pritaikinti. Teip, vagį pirmą sykį sugavę, plakė rykštėmis; antrą sykį votagais, o trečią sykį — šunimis suplėšydino. Kiti peržengimai teipogi aštriai buvo baudžiami. Kad dabar būtų tie įstatymai, nedaug lietuvių tepasiliktų. Yra šalys, esančios savo dorybėmis paveikslu visiems. Teip duokimę. Čekija: tenai visi vieškeliai yra apsvadinti vaisiaus medžiais; žmonės, žinoma, be paliovos eina ir važiuoja tais keliais, o nieks nėvieno obuolo nenuskina. Arba vėl Finlandijoje žmonės teip yra dori, juog nėra atsitikimo, kad pamestas daigtas prapultų. Svetimas daigtas šventas visiems. O kasgi būtų pas mus su tais obuliais prie kelio? Teatsako kiekvienas pats ant to klausimo. Sunkus ir liudnas tai atsakymas! Skaudžia širdis! Dėlko-gi lietuviai ne gali būti tokie, kaip anieji žmonės? Dėlko Lietuva, ta mūsų brangioji, negali būti teip godojama ir pavyzdžiui statoma, kaip anosios šalys? Jug tai tik nuo mūsų priguli: turime tikėjimą, kurs mus pamokina, kaip reikia elgtis ir gyventi dorai, tik norėkime klausyti tų pamokinimų. Pildykime juos patys ir kitus raginkime prie dorybės. Tada ir Dievas padės mums ir galėsime geriau atsiginti nuo savo skriaudėjų. Bet idant

musų tėvynė ištikro sykį pakiltų, taptų dora, liuosa ir turtinga, reikalingas yra butinai apšvietimas. Apšvietimas yra įrankis, su kurio pagelba prie visoko galima daėiti. Apsišvietę, dasižinojė, kaip žvaigždės kybo dangaus mėlynėje, dėlko nakčiai praėjus užtoja diena; dasižinojė apie visokias šios pasaulės šalis ir visokius žmones — pažiname geriau galybę Dievo, kursai viską teip stebuklingai sutvėrė ir surėdė; mokamės Jį daugiau garbinti ir mylėti. Pažinę praeitę musų tėvynės, dasižinojė apie visus anus galingus ir dorus, kurie ją gelbėjo nuo priešų; pažinę visus jos vargus ir linksmybes — išmoksime ją karščiau mylėti, susiprasime geriau, kas esame ir ką turime daryti ant sviato. Dasižinojė, kaip kiti žmonės gyvena, kokias turi tiesas, suprasime, juog mus skriaudžia neišpasakytai musų priešai, juog esame dabar maskolių vergai ir jie su mumis ne kaip su žmonėmis, bet lyg su gyvuoliais apsieina. Supratę tai nepasiduosime teip, kaip lygšiol, savo skriaudėjams, bet reikalausime sau prigulinčių visiems žmonėms, tiesų. Ne drebėsime tada prieš kiekvieną uredniką, mislydami juog jis didis ant musų ponas; negalės mus tada apgauti kiekvienas „pišorius“, kiekvienas šunadvokatis, nes patys žinosime, kas mums bus reikalinga. Ant galo, apsišvietę galėsime tapti turtingesniais. Nes iš knygų išmoksime geriau ukę vesti, dasižinosime kaip sunaudoti kiekvieną daigtą, iš visko turėti pelną. Žmonės po sviatą jud' krut' be paliovos; mokslas vis eina pirmyn; kasdieną išmislyja naujus įrankius ukei pagerinti, padidinti pelną iš jos. O mės, neskaitydami nieko daugiau, apart savo maldaknygių, nieko nežinome ir neišmanome, kaip kur daro žmonės. Ar-gi dyvai, kad vargstame surukusiose triobose, srėbdami juodą putrą?

Tai-gi reikia butiniai mokytis. Reikia stengtis, kad kiekvienas lietuvis ir kiekviena lietuvė mokėtų skaityti ir rašyti. Tėvai, kurie patys moka rašyti ir skaityti, o ne išmokina savo vaikų, sunkiai nusideda prieš Dievą ir prieš tėvynę. Nemokėdami patys, gali siųsti prie ko nors. Kiekviena soda galėtų susitarus, paimti vieną mokintoją, kurs mokintų visus tos sodos vaikus. Yra kiekviename miestelyje maskoliška mokslainė, bet apie tąs ne sakau: padarytos jos ne dėlto, kad apšviestų lietuvis, bet kad

paverstų juos į maskolius ir pravoslavus. Ne maskoliškai turi lietuviai mokėti skaityti ir rašyti, bet lietuviškai. Bet negana išmokti skaityti; pats tas išsimokinimas proto neduoda. Mokinamės skaityti dėlto, idant skaitydami galėtumėme apsišviesti. Dėlto, išmokus skaityti, reikia skaityti kuodaugiauusiai. Skaitymo ne pritruks: yra lietuviskieji laikraščiai, yra daug naudingų ir gražių knygėlių, iš kurių labai daug galima išmokti. Maskoliai draudžia skaityti lietuviškai, persekioja lietuviškas knygas, bet vis-gi, kas nori, tas gali jas gauti ir atsargiai elgdamasis, pats skaityti ir kitiems davinėti. Iš čia vėl išeina didi priedermė kiekvieno, tėvynę mylinčio: kas moka skaityti ir rašyti, tas turi mokinti kitus, kiek galėdamas; kas moka skaityti, tas turi gabenti, pirkinėti sau knygas ir laikraščius, skaityti juos ir kitiems davinėti, ragindamas visus prie skaitymo.

Jei busime dori, apšviesti, mylėsime savo tėvynę, kągi mums tada padarys mūsų skriaudėjai? Galės dar šimtą sykių daugiau popų atsiųsti — nė vienas iš mūsų ne pavirs į pravoslavą; nors dar antrą tiek mokslainių pristatytų — nė vienas lietuvis ne taps maskoliu, ne išsižadės savo tėvynės. Galės lenkai mus vylioti ir niekinti mūsų kalbą ir budą — mes visados paliksime lietuviais ir didžiuosimės iš to. Gali spausti mus, kiek nori, bet dvasės ne prispaus, o jei dvasiose mūsų gyvens meilė Dievo ir tėvynės — ne pražusime, bet sulauksime laiką, kada galėsime pakilti ir numesti nuo savo sprando skriaudėjus. Jei mes ne sulauksime tos laimingos gadynės, sulauks ją mūsų vaikai. Tik reikia vis kurstyti tą tėvynės meilę mūsų širdyse, reikia pusti tą kibirkštėlę į didžią ugnį.

Lietuva, tėvyne mūsų, tu didvyrių žemė,
 Iš praeities tavo sunūs te stiprybę semia.
 Tegul tavo vaikai eina vientakiais dorybės,
 Tegul dirba ant naudos tau ir žmonių gerybės.
 Tegul saulė Lietuvos tamsybes prašalina.
 Ir šviesa, ir tiesa mus žingsnius telydži.
 Tegul meilė Lietuvos dega mūsų širdyse,
 Vardan tas Lietuvos vienybė težydži.

(Eilės nežinomojo autoriaus iš gramatikos Maciejevskio.)

Šatrijos Ragana.

Meilė Tėvynės.

(Giperbola.)

Kalnus išgriaučiau,
Girias išraučiau,
Kad Tėvynėlę,
Kad Lietuvėlę
Nuolat matyčiau —
Susiramyčiau:

Bėgte nubėgčiau,
Paukščiui nulekčiau,
Kad Tėvynėlės,
Kad Motinėles
Sajausti jausmą —
Džiaugsmą ar skausmą.

Dainas dainuočiau,
Kanklėms antruočiau,
Kad Tėvynėlę,
Kad Brangvardėlę
Linksmą regėčiau,
Ramią girdėčiau.

Širgela geltų,
Dvasia man šeltų,
Jei Tėvynėlę,
Jei Garbūnėlę
Išvysčiau liūdną,
Išgirsčiau smūtną.

Armotu šaučiau,
Perkūnu griaučiau,
Ir Tėvynėlę,
Ir Miljonėlę
Ginčiau nuo priešų,
Gyvačių viešų.

Liūtu draskyčiau,
Purvynan mįčiau,
Aš Tėvynėlės,
Aš Žeminėlės
Visus balvonus,
Visus tironus.

Rožės žydėtų,
Mėno ravėtų,
Kur Tėvynėlė,
Kur Žiedelkėlė
Ašaras sėtų,
Kraują pralietų.

* * *
Amžiu maldysiu,
Dievo prašysiu,
Kad Tėvynėlė,
Kad Dūšūnėlė
Laiminga būtų,
Niekad nežūtų.

Balandis.

Bažnytiniai dalykai.

Iš Radviliškės. Jo Mylista Vyskupas Mieczyslovas-Leonardas Pallulon, asistencijoje kanauniko Dombrausio ir sekretoriaus kun. Žongolavičės 21 d. liepos aplankė Radviliškės parakvią. Jau nuo ryto žmonelės kupeščiojo po miestelio gatves. Apie 3 valandą varpas trumpai

pranešė apie veikų atvažiavimą. Nuo bažnyčios lig vagzalų žmonių kaip skruzdžių pripludo: visi su nekantrybe laukė greitesnio trukio, kuris atveš didį svetį. Kamendoris jau išvažiavo ant vagzalo sutikti. Klebonas su pulku užprašytų kunigų, apsirėdęs kapa išėjo pas parėdytą staliuką netoli bromo prieš jubiliejinį paminklą Panelės šv., stovinčios ant augšto akmeninio pamato. Išėjo karunos, litarnės, baldakimas, burelis vaikų eilose stovi, baltai apsirėdę su krabeliais kvietkų. Varpas dabar stiprai ilgai suskambėjo, bo Vyskupas jau sėda į vežimą, ir iš lengvo važiuoja, į visas puses laimindamas žmones, kurių galo nematyti. Šit jau prie bromo bažnyčios.

Klebonas padavė relikvijas šv. Kazimiero pabučiamui ir švęstą vandenį, kuriuo pakrapijęs į visas puses po baldakimu įėjo į bažnyčią; einant bažnytinis choras puikiai užgiedojo ant keturių maišytų balsų „Ecce Sacerdos magnus...“ Jo Mylista Vyskupas trumpai pasimeldęs prieš SS. Sakramentą, užėjo ant pataisyto sau sosto ir patsai prakalbėjo į susirinkusius apie siekius savo atvažiavimo: pažinti reikalus avelių, ragindamas teipogi visus naudoti iš dienų atlankymo, iš mylistų Dievo sakramentuose Pakutos, SS. Sakramento ir Dirmavonės.

Keturias dienas prabuvo pas mus Vyskupas. Pirmą dieną atlaikęs mišias už parakviją suteikė visiems vertiems visiškus atlaidus ir apaštališką palaiminimą; antrą dieną laikė juodas mišias už mirusius tos parakvijos. Kiekviena diena dirmavojo, (visų padirmavotų 4610,) vaikus klausinėjo katakizmu.

Nors darbo turėjo daug, bet nuo vargo ant jo nepatėmijau: visą laiką buvo linksmas. —

Visi skubėjo prie garbingiausio Piemenio, kad stotis dalininkais atveštų dvasiškų turtų-dovanų Dvasios šv.; sodiečiai įpatingai stipri tikėjime, viltyje ir meilėje nenusigando tolimas kelones, sujungtas su nemažais vargais. Tai-gi viltis didžios dvasiškos naudos dėl ištroškusių avių stiprino spėkas ir seno Vyskupo.

Nemaža paguoda turėjo Jo Mylista, dasižinojęs ir persitikrinęs apie darbštumą vietinių kunigų, įpatingai

džiaugėsi iš sistematiško katekizavojimo, *pagyrė įvedimą iškilmingos pirmosios vaikų komunijos, parėdomos kasmetą aktovoje Dievo kuno.*

Bendra meilė, visotinis prijunkimas prie bažnyčios, geras supratimas ir nujautimas, kuomi yra dėl parakvijos atlankymas Vyskupo, sujungė širdis ir nuomones visų, todėl ir nėko nebuvo apleista, kas prisidėtų prie isveržimo didžiausio įspudžio: bažnyčia iš vidaus ir iš oro žolynose skęsta, didelės iš žiedų litaros Z. V. L. P., nuo bažnyčios lig klebonijos takas berželiais išpuoštas, eilos vaikų kas kartą einant Vyskupui kvietkas barsto. —

Radviliškės kapai diecezijoje lygių sau neturi, tapo aplankyti per Vyskupą: puikios aliejos liepų, klevų, beržų, visokias kvietkos, zviruoti takai ir takeliai primena puikiausius parkus — ir Vyskupas ilgai juos mindė malonėdamasi ju puikumu — paskui meldėsi už pakavotus.

Atsilankymas Vyskupo ilgai-ilgai pasiliks atmintyje radviliškėčių: jis paragino prie katalikiško gyvenimo, atgaivino dievobaimingumą, pastiprino tikėjime ir krikščioniškoje tobulystėje, o to mums jau ir užtenka.

Radviliškietis.

Iš Kulvos (ties Kaunu). Pamokslai lietuviškai jau sakomi kas trečią nedėlę. Kaip tas buvo reikalinga pasirodo iš to, juog kad Kulvoje lietuviškas o Janavoj lenkiškas pamokslas, tai Janavoje žmonių esti daug mažiau, visi traukia į Kulvą.

Kulvietis.

Lietuviški pamokslai ne — Lietuvoje. Pradėjo praečiai lietuviškus pamokslus sakyti Smolenske, nors ant didžiųjų švenčių. Sakomi lietuviški pamokslai Peterburke, Rygoje, Maksvoje, Odėse ir kituose Rusijos miestuose, pagaliaus Sibire ir Taškente, kur gyvena du kunigu lietuviu: kn. Pranaitis ir Sabas. Tas kun. Sabas į lenkišką laikraštį „Prz. Kat.“ rašė, kad Taškente suplikacijos prie altoriaus giedamos lotyniškai, o bažnyčioj esą giedama įvairiausiose kalbose *vienkart*; vokiškai, valakiškai, *lietuviškai*, lenkiškai ir t. t. ir nėkas jiems negaišina.

Iš Krekinavos (Pan. pav.) Čionai klebono gerumu visos pamaldos atsilaiiko grynai lietuviškai, adynas lietu-

viškai gieda su giedorkomės. Teipogi čionai galim pagirti vargamistrą, turim tikrą lietuvį. Musų parapijoje dar nebuvo girdėti tokio puikaus giedojimo per mišias šv. su gieduoriais, kurie gerai yra išmokinti ir sutaria iš tonų.

Krekinavietis.

Dėl suplikacijų. Lietuvos „lenkai,“ o ir senesnieji lietuviai begalo buvo įniršę už permainingą suplikacijose lenkiškų „macnas,“ „nesmertelnas“ ant grynai lietuviškų žodžių. Tuotarpu augščiausia dvasiškija pati išmetė tuos svetimžodžius. Teip a. a. arcivyskupas Klapatauskis lietuviškose suplikacijose įsakė visur giedoti: *šventas Dieve, šventas tvirtas, šventas amžinasis*, susimilk ant musų, o šimet J. M. Seinų vyskupijos rėdytojas pralotas Antonavičė įsakė visur giedoti teip: *šventas Dieve, šventas tvirtas, šventas nemirštamasis*. Tad bereikalo tulose bažnyčiose Žemaičių vyskupijos vietoj grynų žodžių vėl tapo sugrąžinti „macnas“ ir „nesmertelnas.“ Jei visur rupinamės gryna kalba šnekėti, tad kodėlgi nevertoti jos ir maldoje?

R. M.

Troškunai (*Ukmergės apskr.*) Užpernai didžiojoje sanvaitėje prisėjo man buti Šiaulių bažnyčioje. Visos apeigos paprastai kaip ir visur — nieko įpatingo. Vienok ko niekadoms nebuvau regėjęs, tų pamačiau ir labai pasistebėjau: didžiamjame ketverge nešant Jezų į kalinį, kunigui pasijudinus iš vietos eiti su Švenčiausiuoju į paskirtąją vietą ir kitiems su žvakėmis kunigams, atsistoję pirm jų ėjo per dvi eili po du ar po tris vyrai su kamžomis apsilvėję ir už vis pirmiaus teipogi su degančiausomis žvakėmis ir per dvi eili ar 18 ar 20 mergaičių. Visos juodomis skepetėlėmis ir baltais rubais apsidarusios, mieščionkos. Palikus Švenčiausiąjį kunigai sugrižo ir tos puikios juodaskepetės, dvi iš jų pasiliko klupėti. Pralinkus valandai, kitos dvi jas permainė; už valandos vėl kitos dvi ir tt. Toki pat eilė buvo užlaikoma ir sekančiose dienosė ir einant aplinkui bažnyčios per prisikėlimą.

Gerai ir gražu butų, tikt nepadoru ir, pagal bažnyčios įstatymų, kaip man rodos, negalima ir ginama. Įpatiškai aš ant jų nieko neturiu ir galiu turėti, nes tarp jų ne-

kurios buvo jaunutės nedrąsios: regis bijo galveles ir mėlynų akelių į augštą pakelti ir nors į vieną šalelę pažvelgti, o jei kuri iš netyčių kilstelėjo ir žvelkterėjo, patėmijus kito į save akis įsmaigtas, tuojau skaisčius veidelis dar skaistesnių tapo. Nė vienas tad stovintis šalyje, tą žvilkterėjimą išvydęs, pradžiugęs pamislyjo: „gal ant manęs“!

Jug kad teip kiekvienoje bažnyčioje skaisstaveidėms butų pavelyta, tai nė vienam nesunku butų buvoti toje šventoje vietoje tose dienose, tikt ar širdingai ir karštai melstūsi?

Varšuvoje aukų rinkėjos garsinamos laikraščiuose, kiekvienas bent žino, kur ir koks, teip ir čia: kada ir kurios ateis permaintyti draugių ir klupėti. Ar negeriaus butų teip padariaus: Ar šaip, ar teip, bet dėl manęs tas nemalonu.

Visišškai kitoki įspudį ant manęs padarė šimet tose pačiose dienose Traškunų bažnyčioje. Čia ne mieščionkos-mergaitės, bet valščionių ir bajorų berniukai šimtus su viršum tą patį atliko; su kamžomis arčiaus kunigo stovėjo, be jų toliaus; visų rankose baltos žvakės žerėjo; dailiai dviem eilėm sustojo, net gražu veizėti, o Velykų rytą einant aplink bažnyčios ir tų teip seniai laukiamą ir jausmingą giedant „Allelują“ skurdus aidas, viskavinantis širdį, toli... toli riedėjo.

Per visas tris dienas lig prisikėlimo klupėdavo persimainydami; vis nauji ir nauji; niekam neprisėjo atkartoti. Valandose, žmonėms pradedant rinktis į bažnyčią, klupėdavo po keturis. Noriai paskirtoje valandoje ateidavo, net iš tolimesniųjų kaimų nepasivėlindavo; teprigalėjo geresnio ir doresnio pasiėlgimo. Puiku žiurėti, kaip toks pulkas lydžia Jezų! Pat, man rodos, labiaus bažnyčios dvasiai ir įstatymams atsako, kaip mergaičių. Jeigu Sostas apaštališkas vyriškiems ir moteriškoms prie vargonų laike Mišių šv. kartu giedoti užgynė, kaip va: Gloria, Graduale, Credo etc. (decretum N. 3964, 17 Sept. 1897), ir jeigu Plockos Vyskupui apie tą užklausiantiems atsakė užginamai (negative) d. 19 Febr. 1903, tai juojaus neatsakomas ir užginamas toks mergaičių tarnavimas per tris dienas didžiojoje

sanvaitėje, nes pasakyta: *virii puii*, o ne *puellae*. Kaslink nuolatiniuos adoracijos ir tokio Jėzaus lydėjimo tose dienose kiekvienoje parapijoje neapsakomai geidžiamo — nestokotų bent garbintojų, ir mielaširdingiausias ir maloniausias Išganytojas nebutų vienas, kaip dabar nekartą galima regėti apie 2, 3, 4 ir 5 valandas po pietų ir anksti nuotyto.

P. Užlupis.

Vilkija. 10 metų kaip bažnyčia yra sudegusi, o parapijonai iki šiol naujos nei nepradeda statyti; kas čia kaltas, jie patys žino. Iš lentų nukriauta koplyčia, kurioje pamaldos ikišiol atsilaiko, jau baigia puti, o vyrai apie nieko daugiau nesirupina, kaip monopolinę srėbti. Kiek jie per metą išgeria degtinės, gėda ir žmonėms sakyti.

Prašalaitis.

Iš Joniškės. Ant Dievo kuno 40 adynų atlaidai. Ir čia gen.-gubernatorius daleido 15 kunigų suvažiuoti. Policija siunta iš piktumo, ale mat reikia nuduoti lipšnumą. Žmonių buvo begalo daug.

Kuršis.

Iš Kretingos. Perskaite T. T. N 3—4 — atradau, teip pasakyti, pabaudimą už žinias paduotas iš vienos tikt blogos pusės, kad pas mūsų apart persekiojimų nieko gero nėra — taigi iš Kretingos paduodu linksmą žinią, kad pėtničioje po Dievo Kuno su didele iškilme ir su nemažu trenksmu kaip aičvaru nešins iš linksmybės išdumė iš klioštoriaus namon kunigas Jurgis Stachauskis. Iškentėjo nabagas 2 metu kalėjimo už Drysvetų mokyklą — dabar valdžia išliuosavo — užtai ir linksma, bet ne ant ilgo ta linksmybė: girdėtis kad kn. Stachauskis dar be vietos sėdžia Survilikės parapijoje pas tėvus.

Paukštelis.

Petrapilyje ant Dievo Kuno prie Bažnyčios ant kapų buvo susirinkę svieto apie 30000.

Iš Škotija reikalaujame lietuvio kunigo, nes esame 6 tukstančiai ypatų visai be kunigo savo kalboje. Čion kunigas apturės algos 200 svarų sterlingų ir parakvijos pelna, kaipo krikštai, šliubai ir tt. Norintis čion pributi kunigas, galės parašyti laišką mūsų kanaunikui ant šio

adreso: Rev. Canon. Richie 160 Renfrew Str. Glasgow (Anglija) O pas parapijonis adresas toks: Mr. B. Syrvid 55 Main Str. Gorbals Glasgow, Anglijoje.

Žemaičių Vyskupijoj Kunigų permainos.

- Kun. Kazlauskis iš Vaiguvos į Linkavą kam.
 „ Ignacas Spudas iš Tytavėnų į Salaką kam.
 „ Leonas Skabeika iš Kalvarijos į Salaką kam.
 „ Rusteika iš Salako į Tytavėnus kam.
 „ Kirlis iš Vabalnikų į Gargždus kam.
 „ Bublīs iš Gargždų į Plungę kam.
 „ Vanagas iš Elnos į Vaiguvą kam.
 „ Turauskis iš Veviržėnų į Elną kam.
 „ Adomauskis iš Švėkšnos į Vendžiogolą kam.
 „ Tomas iš Skersnemunio į Švėkšną kam.
 „ Purauskis iš Salako į Kalvariją kam.
 „ Antanelis iš Rietavo į Upitą fil.
 „ Klimas iš Raudondvario į Rietavą.
 „ Morkis iš Lackavo į Vabalnikus kam.
 „ Zadejkis iš Kamajų į Braslavą kam.
 „ Didžiulis iš Kamajų į Papilį kam.
 „ Budvietis iš Popilo į Kamajus kam.
 „ Alekna iš Kauno į Rokiškę kam.
 „ Jankauskis iš Rokiškės į Kauną kam.
 „ Janulaitis iš Troškunų į Pumpėnus kam.
 „ Juodviršis iš Pušalatų į Tverus vik.
 „ Bucznys iš Upynos į Vilkią kleb.
 „ Butkevičė iš Vilkijos į Bukanius kleb.
 „ Kazlauskis Pr. iš Bukanių į Subučių kam.
 „ Bakučonis iš Radviliškio į Upyną. fil.

Mokyklų dalykai.

Caro manifestss. 25 gegužės 1903 m. *caras daleido, kad tikėjimo dalykai visose Lenkijos mokyklose būtų išguldinėjami tėvyniškoj kalboje.* Svarbus tad manifestas, kurio dvejopai aiškinti negalima, kad, gird, neva tik lenkiškai katalikams - mokintiniams tikėjimas tegali būti išguldinėja-

mas, lenkai gal to ir norėtų, ale caras aiškiai rašo: „*tėvyniškoj kalboje*“, tad lenkams - lenkiškai, vokiečiams - vokiškai, o mums lietuviams - *lietuviškai*. Nuo dabar mokyklose neišguldinėti tikėjimo lietuviškai, butų tai laužymas paties caro parėdymo. *Tad lietuviai - suvalkiečiai neapsileiskitė!* Visose mokyklose: *gimnazijose ar valstinėse tikėjimas mūsų vaikams turi būti išguldomas tik lietuviškai!* Ale ir visi lietuviai: Kauno, Vilniaus, Kurlandijos ir tt. reikalaukime, kad tikėjimas butų išguldomas lietuviškai iš lietuviškų knygų, o jei to mūsų reikalavimo neišpildytų, tai vaikus iš visų mokyklų atimti. Lenkai kriokė, reikalavo, ir štai jie laimėjo, teipogi ir męs visur ir visad rimtai ir griežtai savo tiesų reikalaukime, prieš skriaudikus spirkimės, tada tai ir męs, ko reikia, iškovosime nuo jų. Kad ruskiai nieko mums su geru neduoda, parodo paties caro manifestas, pagal kurį tik to krašto žmonės laisvės trupinėli įgijo, kurie rimtesniai už mus *savo* reikalavo. Pats caras gal ir dėl mūsų butų širdingesnis, seniai gal butų ir viską gražinęs, ale tie jo činaunikai nuo ministrų iki urednikų gaišina jam savo užmanymus įkunyti.

Caro manifestas dar tuomi svarbus, juog jisai nekaipo mūsų spaudą iš vergijos išliuosuoja, juk leisdamas tikėjimą išguldinėti lietuviškai, turi leisti ir tam tikrus lietuviškus rankvedžius vartoti, tadgi, jei jų nėra, naujus atspausti, ale žinoma yra maskoliaus teisybė, kaip ir žydo mielaširdystė.

R. M.

Petrapilis. Du Dvasiškos Akademijos profesoriu kun. Jonas Mačulevičė ir Ignacas Baltrušis apturėjo augštus mokslo laipsnius: vienas — Teologijos Daktaro, kitas — Kanoniškų Tiesų Daktaro. Džiaugiamės, juog lietuviai prie mokslo kimba.

R. M.

Iš Rietavo. (*Ras. p*). *Dėl špygos.* Du pradinės mokyklos vaiku, Gedvilukas iš Dalgų ir Valančiukas iš Vatušių, susipešę tarp savęs, pradėjo špygoms badytis, dargi Gedvilukas, nors ir mažesnis. Valančiukui į akis pasakė, jo nei biškį nebijaš. „O, ar tu ir ciesoriaus nebijeji?“ — užklausė paskujasis. — „Ne, nebijau,“ atrežė pirmasis. — „Tai pa-

rodyk jam špygą!“ Nieko netrukęs Gedvilukas, pasilipęs ant suolelio ėmė ir pagriudo špygą po pat ciesoriaus portrakto nosies. Kiti vaikai tuojaus pranešė apie tai učiteliniui. Tasai baisiai „pasipiktino,“ atpuolė į kliasą, kaip patrakęs šaukė, trypė ir išbėgo atgal, kaip višta perekšlė klykdamas apie negirdėtą „skandalą.“ Ant galo pavadino tėvą Gedvilą ir kaip ims jį gandinti, kad, gird, ir jam ir jo sunui už tokią „nedorybę“ — Sibiras, 10 metų katarga, kad už tatai gaus atsakyti visi, visas valsčius, maž ne visa gubernija . . .! Seniui ir blusos apmirė iš baimės, pasilenkė prie učiteliaus rankos ir pradėjo prašyti, kad tą sykį dovanotų. Maskolpalaikis biškį atlyžo ir surokavo gerai tam drąsoliui į pasturgalį įkirsti. Ant rytojaus tėvas, anksti į miestelį atvažiuavęs, nuėjo dar rodos pasiklaustų „prie geresnių asabų.“ Nors visi jam rodijo učiteliaus nebijoti ir vaiko bereikalo nekapoti, bet tasai „galvočius“ pakelyj 4 butelius degtinės pasiėmęs, nuvežė „ugadams“ dar rugių ir miežių po purą ir į delną učitelpalaikiui įspaudė šlamantį popieriuką. Paskiaus jau gerai abudu įkaušę nuėjo į kliasą ir pasiguldę abudu „kaltininku“ ant aslos pliekė ir pliekė. Vaikus nubaudę, pasitelkė dar du girtuokliu iki neužbaigė šnapšę, ant galo maloniai pasibučiavę perskydo. Kvailio gi buta to Gedvilo! Kad ir butų učitelius toliaus bylą paleidęs, vis-tiek nieko butų nepešęs, nes kaltininkas tik 8 metų vaikelis, dar patsai „propesorius butų gavęs“ nuo savo vyresnybės „gerą pyragą“ už nemo-kėjimą savo mokintinių suvaldyti ir išmokyti juos ir portrakto caro bijoti.

Žiophlys.

Iš Veviržėnų. Veviržėniškiai, pernai per tarpiniko apgavimą prisižadėjo kasmetą po 48 rublius duoti učiteliams ant emerituros, šimet, progai atsitikus, gerai įeržino tą patį tarpiniką, sakydami, kad jau daugiau ant tos emerituros pinigų nedėsią, nes ir kiti valsčiai nededa. Įsiuto tarpinikas, Sibiru vyrus baugino, teip juog šie nutilo, gerai sakoma: maskolius kaip kiaulė kur sykį įlys — neišvarysi. Antrąsyk tas pats biaurybė — tarpinikas norėjo vyručius priversti, kad mokyklą taisytų, kad maskoliškų knygų valsčiaus pinigais nupirktų, mat, dėl pasikaitymo. Išmin-

tingi veviržėniškiai vienu žodžiu atsisakė. Užtai garbė jiems! Duok Dieve, kad ir tę linkui neapsigaudytų.

O. Drignienė.

Iš Skuodo (Telšių pav.). Yra čia „narodnaja“ mokykla; ir „učitelis“ pavarde Giedraitis yra baisus obrusitelis, gadina vaikus kaip įmanydamas, įkalbinėja vaikams, kad negerai esą žemaičiais vadintis, geresniai ruskiais; kiekvieną žiemą parsiveda popą, krapija vaikus arklio uodegos krapylu, mokina cerkvės giesmes giedoti ir t. t. Kas išrokuos visus papiktinimus? Bet ant laimės katalikai šią žiemą labai mažai belankė; jų tebuvo į 30, o kiti ruskiai iš Knežės, latviai ir keli vokiečiai, visų tėra, 60.

Patariu skuodiškiams, kad leistų prašymą į direkciją prašydami sau mokytojaus kataliko ir daleidimo žemaitiškai mokytis. Nes neprašius nėkas nesiūlos.

A. S. Vabalėlis.

Spaudos dalykai.

Iš Petrapilies rašo, juog spaudos klausimas vėleis nusmigo žemyn, — atidėjo iki rudenies, kodėl, niekas nežino. Matyt, juog maskoliai vis vylisi be spaudos veikius mus priveikšią, kad vis atidelioja ir atidelioja. Ar sugrąžis spaudą ir rudenį, sunku pasakyti. Ale musų kraugeriai apsiriks. Beskriausdami mus, kaskarts vis labiaus įpykįs. Jei neduos mums su geru, tai iš tiesų nepailgo, kaip pats Vilniaus gen.-gubernatorius pranašavo, lietuviai, kitiems Rusijoje pakilus, gali lygiai už ginklo paėmę savo tiesų reikalauti. Dabar dar sykį šaukiame: Lietuviai, visas sulas įtempkime, kad lietuviškų knygų visur butų iki soties, rašykime, spausdinkime, platinkime kuoplaciausiai. Kiekvienai progai atsitikus nepravėpsokim: siuntinėkim reikalavimus arba prašymus į visas puses, ant seimų (sueigų) darykim tam tikrus nutarimus ir tt. Maskoliai, išvydę, juog mės be knygų neapsieinam ir pradēm jų reikalaujam, pradėjo mislyti, juog reikia mums spaudą gražinti, o kaip išvys, juog mės dar labiaus jų reikalaujam

kaip valgio arba gėrimo, tai persitikrinę juog mūsų nėkaip neįveiksia, atiduos, ką buvo išvogę.

R. M.

Kuliai Telš. pav. *Spaudos reikalauja.* Keletas dešimčių vyrų buvo padavę kokiam tē ministruui prašymą, kad spaudą sugražintų. Ar bus kas iš to, labai galima abejoti, ale jų prašymas tik pateko į ministro rankas, kad paskui policijo tyrinėje, ar tikrai kuliškiai buvo spaudos prašę, ar tikrai jie ant prašymo buvo pasirašę. Vyrai, žinoma, negynės. Daugiaus tokių prašymų!

Veviržėnai, Ras. p. Ir veviržėniškiai nesnaudė. Jie buvo padavę žemaitiškai rašytą prašymą prie a. a. Petrapilies arcivyskupo Klapatausko, ale arcivyskupas staigiai po to susirgo, tad nežino, kas su jų prašymu dėjos.

O. Drignienė.

Iš Petrapilies. *P. Višinskis laimėjo.* Jau rašėme Sarge, kaip įvairūs sūdai kaltino, teisingo ir vėl kaltino p. Višinskį už tai, kam jis prilipė keletą afišų arba apskelbimų apie busiantį Mintaujoj teatrą „Velnias spąstuose.“ Afišos buvo spaustos lietuviškai, nes Mintaujos policmeisteris buvo daleidęs. 13 gegužės šių metų Senatas p. Višinskį nuteisingo, pripažindamas, juog kas sykį leista atspausti, tai galima tą drąsiai platinti. Tuomi pačiu senatas pripažino, juog lietuviška spauda nėra teip baisus daigtas, galima ją daleisti, ale, žinai, ruskių politiką: patol neduos, pakol jiems neįkyrėsi.

Kiek Rusijoj pernai buvo laikraščių o kiek mes turime jų. Pagal pranešimo lenkiško laikraščio „Kraj“ maskoliškoj kalboj laikraščių buvę 872, finiškoj ir švediškoj — 131, lenkiškoj — 101, vokiškoj — 56, *latviškoj* — 16, estiškoj — 13, prancuziškoj ir armeniškoj po 7. Turi keletą laikraščių ir žydai. O mes vargšai-lietuviai nei vienos Rusijoj drukavotos litarėlės negalime turėti. Turbuti maskolių caras dėlto ant mūsų teip mielaširdingas, kad mes nei sykį prieš jį maišto nekėlėm, mokėščius teisingai užmokam, sveikiausius jaunikaičius atiduodame į kariumenę, kad už jį ir kraują pralietų. Maskoliai, maskoliai išveste ir mus iš kantrybės. Tada gal ir su mumis kiteip apseiste...

Tuotarpu štai kiek ir mes lietuviai turime savo kalboj laikraščių, teisybė, spauzdinamų tų, kur maskolius negali jų sulaikyti: „Tėvynės Sargas“, „Kryžius“, „Varpas“, „Ukininkas“, „Naujienos“ — tai Prusuose, o Amerikoj išeina šitie: „Dirva - Žinynas“, „Žvaigždė“, „Katalikas“, „Darbininkų Viltis“, „Lietuva“, „Vienybė Lietuvininkų“, „Saulė“, „Darbininkas“, ir Anglijoj: „Darbininkų balsas“. Viso labo 14, čia nepriskaitėme laikraščių išeinančių dėl prūsų lietuvių: Nauja lietuviška ceitunga, Lietuviška ceitunga, Konzerv. Draug. laiškas, Pakajaus paslas ir Keleivis, nei seniaus išleidinėjamų, bet paskui paliovusių, kaip tai: „Aušra“, „Šviesa“, „Apžvalga“ ir kiti. Iš to galime ir labai pasidžiaugti, kad neveiziant į tokį persekiojimą mes išgalėjom tiek laikraščių išleisti, tiek kašto ant jų sudėti, tiek sandarbininkų įgyti. Nors, teisybė, nevysi tie laikraščiai lygiai geri, bet jie visgi mūsų laikraščiai, kurie neša lietuviams šviesą ir mokslą. Visupirmiausias laikraštis tai „Aušra“, kurį 1883 dras. Basanavyčius uždėjo. Šimet lietuviai apvaiškiojame 20 metų sukaktuves nuo jo uždėjimo. „Varpas“ № 3 š. m. ant kovo mėnesio išėjo kaip numeris jubiliejinis, kuriame tilpo gražūs straipsniai. Tą № 3, 1903 rodijame perskaityti kiekvienam, — tų galės pažinti, kaip tuomet lietuviška dvasia išrodė ir kaip dabar yra.

Maskolių persekiojimai.

Iš Lenkimų (Telšių pav.) Lenkimiškiai savo parakvijoje neturėdami nėkokių činauninkų, dar nebuvo teip smarkiai persekioti kaip šimet. Bet šį pavasarį suprato, kaip saldi yra maskolių ranka. Dėl įvairių priežasčių vyskupas senąjį Lenkimų kleboną kun. Barkauskį iškėlė į Židikus, o į jo vietą parvažiavo naujas. Taigi lenkimiškiai prieš naujam klebonui parvažiuojant, papuošė ne vien kleboniją, bet ir ulyčią nuo špitolės lig pat bažnyčios papuošė eglaitėmis ir buketiais, ir viskas ėjo gerai. Tą pačią dieną atvažiuoja asesorius iš Skuodo ir klausia, dėlko teip daro; šie nėko pikto nejausdami ir pasakė. Asesorius čia nėko nesakė, tiktai neveikiai, į porą mėnesių po to gavo jie eiti į Skuo-

dą ant sūdo „mirovasis“. Sudžia 7 dienoje geguž. nusudijo Lenkimų parakvijos 6 ar 7 žmonėms po 1 dieną ir naktį Telžių turme atilsėti. Nabagai šaukėsi ir vardan „manifesto“ mylistų, bet nėko nemačyjo, savo pakūtą už bažnyčios papuošimą gavo atkentėti.

A. S. Vabalėlis.

Iš Rietavo ir Šveikšnos. Gegužės mėnesij tose bažnyčiose buvo atlaidai 40 valandų, ant kurių nėkad os svetimiems kunigams policija neleisdavo atvažiuoti, o šimet ant jų buvo net po 10 kunigų. Rietavo klebonas buk nuo pat gen.-gubernatoriaus išgavęs ant to daleidimą. Tai mat neva vaisiai manifesto, skelbiančio pilną liuosybę visiems tikėjimams Rusijoje. Duok Dieve, kad teip butų, ale vieno — kito kunigo ant atlaidų daleidimas atvažiuoti, tai dar nelaisvės suteikimas, vienas tik akių monijimas. Veižėsime, ar leis kuomet ben tikėjimą po mokslinčias lietuviškai išguldinėti, ar paliaus štriopavę davatkeles už „slaptą“ vaikų katekizmo ir rašto mokinimą, ar paliaus visur savo pravoslavišką „bogą“ kišę ir tt. Ne, to nėkad Rusijoj su geru nesulauksime. Duoda jie „liuosybę“, ale iš bėdos, o šėipjau, kur gali ir kaip gali, teip smaugia. Štai Finlandijos gyventojus, kurie savo apsišvietimu toli buvo visus Rusijos gyventojus pralenkę, kiekviename didesniame turėjo finiškus laikraščius, finiškas mokyklas, valdininkai visur buvo tik finlandiečiai ir tt., o dabar kaip užniko finlandiečius ruskinti, Dieve susimylėk: Jų laikraščius uždengia, kur tik prakilnesnis finlandietis, — ištremia į Rusijos gubernijas, naujai paskirtas gen.-gubernatorius Bobrikov turi akurat tokias jau tiesas, kaip kitados Vilniaus Muravjovas - korikas, na ir elgiasi, kaip Muravjovas, tik dar ikišiol karte, rodos, nei vieno nepakorė. Visur ruskiai teipat elgiasi, visur jiems ir priešinaši, neteip kaip dabar mės, nors, ačiu Dievui, ir lietuviai pradeda suprasti maskolių šunystę. Juo jie mus daugiaus smaugs, juo labiaus mės stengsmės, susiruskinti neduosimės.

L. E.

Luokėje, Šiaul. p. Štriopa už kryžiaus pašventimą. Luokės klebonas pašventino naują geležinį kryžių pastatytą ant sodžiaus kapelių, šalyj vieškelio. Gubernatorius nuštriopavo ant 70 rublių, baugino dar iš klebonų išmesdinsiąs.

Tai tau, kaip mūsų maskoliai pildo caro paliepinus. Caras neseniai apskelbė manifestą, suteikdamas liuosybę visiems tikėjimams, aną metą buvo apgarsinta, juog medžio kryžius galima visur statyti, gelžinius ant sodybų ir kapų, o juk Luokės klebonas pašventino kryžių ant kapų, tik ant neaptvertų. To ir užteko, kad prikibti. Klebonui patartume bylą iš naujo pajudinti.

Iš Radviliškio. Paobelijų sodžiuje pas Norvydžių siuvo kriaučelis Žiauba, kurs pas jų bedirbdamas ką nors turbuti išsitarė apie tautiškus dalykus ir tt, nes Paulė Norvydžikė tuojaus pranešė Šiaulių spraunikui, o šis per telegramą Radviliškio asesoriui isakė padaryti pas Žiaubos krata. Kratė asesorius, kratė ir Žiaubos tėvų namelius, ir Paobeliuose, kame jisai siuvo, išneršė visas jo kešenes ir skrynelę, bet nieko neužspitrijo. Klausinėjo asesorius ir kitų vyrų, bene ką „pikto“ apie Žiaubą girdėjo, bet šie gerai paliudijo, tad Žiauba liuosas, asesorius pagrižo su tuščiais, o mums tik paraginimas: skaityti ir skaityti knygeles, nors nežinau, kaip maskoliai persekiotų mus.

J. Laukinis.

Iš Veviržėnų. Ras. p. Rudgalvių sodoj liubriškai darė krata pas padorų ir apsišvietusį ukininką Juozą Jonušį. Jieškojo visoko: knygų, spirito ir tt., išlandžiojo visur. Nerado nėko, tik visą apylinkę pamokino, juog nuo maskoliaus, kaip nuo šunies reikia dabotis, bet savo daryti.

Makalo Pranė.

Kalabiškiai (Trak. pav. Viln. gub.). Ant pat Nemuno kranto Punios parapijos yra soda Kalabiškiai, apgyventas kuomet vienų unijotų, atgabendų į čia maskoliškos policijos 1863 m. nuo Grodno; žmonės šio sodžiaus, atitolinti nuo savo tėvynės, silpnai laikosi šv. tikejime ir jau didė jų dalis perėjo į pravoslaviją; maskolių valdžia per nevalią juos verčia į „kažioną vierą“. Dažnai į čia atsilanko Alytaus (Viln. g.) ilgakartis popas, kursai visokiais budais stengiasi igydyti į juos pravoslaviją; popas jau net prašė „kasnos“, kad čia jiems pastatytų cerkvę. Liudnos žinios.

Kirtinas.

Ir šiame laike nelaimių nestinga.

Sunki varginga gadynė atėjo,
 Spaudžia nelaimės iš visur teip skaudžios,
 Ir dvidešimtam amžiui prasidėjus,
 Dar nenudžiuvo mums ašaros graudžios.
 Kur dingot', amžiai platūs ir laimingi?
 Kad viešpatavo dar mūsų senoliai,
 Kur tie lietuviai guvūs ir narsingi,
 Kurių dar vardus atmenam' lygšioliai?
 Praslinko viskas, kaip paukštis per orą,
 Po savim' jokio nepalikę tako,
 Kliuvo Lietuva rankosna nedorų,
 Gudų skriaudėjų, kurie smaug' ir plaka.
 Užginta spauda, nebtekom liuosybės;
 Mokesčių jungu tapome apkrauti.
 Užnėrę varžė virvę neteisybės
 Nor iš pamato Lietuvą išgriauti.
 Kurie pasiėmė tėvynę mylėti,
 Išginti tapo kaip avys iš gardo.
 Dabar daug vargo turi nukentėti,
 Dėlei tikybos ir Lietuvos vardo.
 Pradžiugo gudai didvyrius ištrėmę,
 Mąsto, kad pabugo lietuviai krutėti.
 Ir lauks kaip mirties rankomis pasirėmę,
 Ir duosis save teip apgaudinėti.
 Bet pažiūrėkit ant kertamų girių,
 Kaip aug' jų vietoje augliai daug tankesni,
 Teip ir į vietą išstremtų didvyrių
 Auga lietuviai dvasioje stipresni.

Lietuvaitė iš Pašakio.

Vincukas.

Atsitiko tai 15 d. lapkričio p. m.; buvo tamsus rudeno vakaras, kada aš vėlai grįžau iš Vilniaus miesto namon visas nuvargęs, pailsęs. Man įėjus kambarin, atėjo tarnaitė ir apreiškė: Sargas šendien parvedė pas mus kasžin kokį vaiką, kurį rado ant Aušros - Vartų gatvės begulint.

— Kas ten do per vaikas, tariau: — juk žinote, kad aš į savo namus nepriimdinėjau nėjokių valkijožų.

— Sargas sako, kad tai esąs našlaitis, kurio motyna gavo pamaišymą proto; o vaikas dar mažas ir negalima išklausti, keno ir iš kur jis yra, — pratarė tarnaitė.

— Ak Dieve mielas! pamišlyjau sau, imdamas skrybelę nuo galvos; jau tik tos bėdos, vargai iš visų pusių ant manęs užpuolė, o skaitlius pavargėlių mūsų mieste kaskart vis didinasi; čia skolas išmokėk, žiema artinasi, reik nusitaisyti šiltesnius rubus, užmokėti randą,*) pirk kurą, valgi, o pinigų nėra.

Nuvejau į virainę. Kamputyje ties žiburiu stovėjo susitraukęs kudikis, bjauriai sukudęs, skarmalais apsidengęs; stovėjo atsišliejęs prie sienos, rankas susikišęs į delmonus ir žiurejo į mane savo mėlynomis akimis.

Pamatęs to kudikio veidą didiai nusistebėjau. Buvo tai veidas, ant kurio atsimušė vargas, datyrimas nelaimų šio svieta.

— Ar nematai pono? Pabučiuok ranką — pratarė tarnaitė.

— Ar negirdi? Ką? Tu... vaikel! atkartojų tarnaitė jau truputį užširdus.

Vaikas nesijudino iš vietos.

— Duok jam ramybę, tariau tarnaitėi, artydamasis prie kudikio.

Kudikis pastatė savo mėlynas akutes ant manęs, tarytum, klauste klausdamas, kas aš esmi do per vienas.

Truputį prisiartinęs paklausiau jo, kaip jo vardas ir pravardė.

— Vincukas — atsakė kudikis. Paskui pažiūrėjo ant manęs, rodos nusidivvyjęs ir nuėido žemyn savo mėlynas akis.

— O kaip pravardė tavo motynos? Ką?

— Mano motyna? Juozienė, tarė vaikas.

— Juozienė? Teip?

— Teip. Aš esmi Juozo Kurtinio.

— O kur gi jūs gyvenate, paklausiau.

*) randa-komorne, mokestis už gyvenimą svetimuose namuose.

— Męs gyvenome Graužiskyje,*) ištarė vaikas.

— Kaip jūs gyvenote? Taigi kur dabar tavo tėvai?

Rodos perėjo per veidą kudikio koks šešėlis, ir kudikis nutilo. Toj' valandoj' Magdelena, mano tarnaitė, kuri gamino vakarienę, atidarė pečių, ir iš ten pasklido po visą virainę sriubos kvapsnis, likusios dar nuo pietų. Mėlynos akelės kudikio staiga pakilo nuo žemės ir metėsi ant pekėdantės; lupos jo suvirbėjo.

— Magdelena! jis alkanas, tariau. Duok jam valgyti, tai paskui viską jis išpasakos.

— Ale kur ten jis alkanas — tarė tarnaitė. Delmonai jo prikimšti duonos. Visi jie toki valkatos!

Po valandėlei jau Vincukas, sėdėdamas ant suolo pas stalą srėbė sriubą ir kramtė duoną; o valgė teip skaniai, kad net ir Magdė persitikrino, kad jo delmonai buvo tušti. Paskui tęsėsi tolymesnis tyrinėjimas.

— Tai gi tu vadiniesi Vincas Kurtinys, tariau, ir dar tavo tėvai gyvi? Kur jie yra?

Kudikis truputį pamislijo; mėlynas savo akeles ir vėl pakėlė augštin, ir rodos, kasžin ko klausdamas, deptelė į manę. Tose akyse matomas buvo abejojimas, ar sakyti teisybę, ar nesakyti.

— Ką gi tu ten ant gatvės Aušros-Vartų veikei, kaip tarnas tave rado ir atvedė į čia, — paklausiau.

— Aš labai buvau pailsęs, dėltogi atsisėdau pasilsėti.

— Ale vakaro mete ant šalčio negali sėdėti, nes gali peršalti, apsirgti ir numirti. Kodėl gi nėjai namon? tariau.

— Namon? Kad aš neturiu namų.

— Kaip-gi tu neturi? Tai kur vakar nakvojei?

— Vakar? vakar aš nakvojau Perlio girinėj' krautuvėj' ant Vilijos kranto.

— O ką valgei?

— Ten žmonės ant troptų virė vakarienę, tai ir man davė.

— O šendien?

— Šendien aš alkanas; jau troptai Vilija nuplaukė sau; nėko ten neradau, labai sušalau, išalkau... Atsiduk-sėjo giliai kudikis.

*) Graužiskis — dvaras Šventenų pav. Vilniaus gub.

— Ar jau seniai teip vaikščioji?

— Nuo Sekminių. Vasarą tai dar geriau, prikergė kudikis nusišypsodamas.

— Kodėl gi tu po miestą valkiojiesi, užklausiu.

Kudikis ant valandėlės nutilo; paskui ir vėl pakėlė savo mėlynas akeles augštytyn, tartum, norėdamas, kasžin ką man pasakyti.

— Taigi, Vincuk, man viską išpasakok, nes nežinau, kaip su tavim padaryti. Juk nė pats nenorėtum daugiau ant Perlio lentų nakvoti ir alkį kentėti. Norėtum turėti šiokią - tokią prieglaudą, valgį ir apdangalą! norėtum nors šio-to pasimokėti, kaip kiti vaikai. Dėlto gi dabar man viską turi išpasakoti . . .

Mėlynos kudikio akelės aptemo, lupos sudrebėjo, ir kudikis nedrąsiai paklausė:

— Ale ponas . . . ponas paskui mane paduosi į prijutą. *) Supratau kudikio mintį . . . padėjau ranką jam ant peties . . . ir tariau:

— Į prijutą! Ne, nepaduosiu, gali būti sau ramus, pakajingas.

Ir pajaučiau, kad iš mano akių pradėjo ašaros kaip žirniai riedėti.

Vincukas atsiduksėjęs pasakė:

— Tai aš ponui viską išpasakosiu . . .

— Gerai tai pasakyk . . . Pasakok man, ką tik žinai! Kur tavo tėvai? Čia vaikas pradėjo pasakoti:

— Mano tėvas iškeliavo Maskolijon. Jau seniai išėjo. Per Velykas parėjo namon girtas, numušė mamą, mušė mane, paskui paėmė iš šėputės 5 rublius, kuriuos motyna užsiskalbė, paėmė savo skaras, batus ir pasakė, kad važiuoja Gudijon. Motyna iš rupesties net apalpo. O tėvas nusiglemžęs savo viską, išvažiavo nežinia į kur.

— Ar gi nesugrižo? ar gi neparašė nei laiško iki šiolai?

— Ne. Suvis išvažiavo ir mus išsižadėjo.

— O kas paskui atsitiko?

*) Prijutas - namai prieglaudos našlaičių Maskolijoj', ten gudai kudikius augina pravoslaviškoj' dvasėj'. Lietuviai labai neapkenčia prijutu.

— Motyna iš rupesties paskui pradėjo kvailioti. Susidraskė ant savęs rūbus, beginėjo po gatves... šoko, giedojo, verkė. Visi iš jos juokėsi. O paskui metėsi su peiliu ant savo susiedo ir norėjo jį papjauti... Pažįstami ir giminės norėjo motyną paduoti čia Vilniuj' į ligonbutį šv. Jokubo... bet tuom tarpu nepadavė, nes...

Čia Vincukas pertraukė savo kalbą ir išžiūrėjo į spindulį žiburio.

— O kas toliau atsitiko, paklausiau.

— Paskui jau mano motyna be paliovos varijavojo... Tai meldėsi, tai giedojo litanijas, giesmes, tai vėl išbėgo iš namų per kelias dienas negriždavo namon.

— O ką gi jūs veikėte be motynos? Ar daug jūs buvo draugu.

— Vaikų? Buvome trys vaikai: Aš, Aniotė ir Jonukas mažas.

— O ką gi jūs valgėte?

— Ten netoli nuo mūsų gyveno mano teta. Ji mums duodavo duonos, bulvių, o paskui, kaip jau atšilo, tai mės patys, vaikščiodami po pievas, rinkdavome ruškynes, dilgeles, virdavome lapienę ir valgydavome.

— O paskui kaip buvo?

— Paskui Aniotė apsirgo, pasirgo kelias dienas ir numirė. Mama parėjus namon, pamačius Aniotę numirusią, paėmė peilę ir norėjo mudu su Jonuku papjauti. Aš išbėgau ant gatvės ir pradėjau rėkti nesavu balsu. Prisirinko žmonių, pašaukė policijantą, o šis pavadino zvoščiką,*) įsodino mamutę mano į kubitką ir nuvežė ligonbutin šv. Jokubo. Mama, važiuodama kubitkoj' vis rėkė nesavu balsu: „duokit' peilį...“

— O kas su jumis paskui atsitiko? paklausiau vaiko. Vincukas pakėlė savo mėlynas akutes. — Su mumis?

Truputį pamislįjo, rodos norėdamas nepameluoti ir viską atsiminti. — Mane ir Jonuką paėmė teta pas save auklėti, o Aniotę pakavojo ant Rosos kapinyno, Vilniuje.

— Argi gerai jums buvo pas tetą, paklausiau.

*) Zvoščikas — vežėjas Vilniuj'.

— Iš pradžių buvo gerai. Tik jos vyras labai mus pradėjo neapkęsti, paskui nenorėjo laikyti pas save. Dažnai kalbėdavo, kad mes daug suvalgome, kad jie turi savo locnus vaikus. Iš priežasties mudviejų tarp tetos ir tetėno pakildavo dideli ginčiai, barniai ir nesutikimai . . . Ant galo teta nesikentus nuvedė mus su Jonuku į maskolišką prijutą.

Čia Vincukas pertraukė savo pasakojimą.

— Kas toliau su jumis atsitiko, paklausiau.

— Ir atidavė judu su Jonuku į prijutą? Pasakyk, kaip toliau buvo?

Pažiūrėjau vaikui veidan; veidas jo buvo išbalęs, nusigandęs, lupos sučiauptos.

— Kas gi paskui pasidarė? ar priėmė judu į prijutą?

— Jonuką priėmė — ištarė kudikis. O mane . . .

— Na, o kaip su tavim buvo? paklausiau.

— Manęs nepriėmė, nes aš pabėgau . . . Kudikis staiga pakėlė akis augštyn, atsiduso . . . Akyse jo pasirodė dyvina šviesa, . . . kumščia suspaudė . . .

— Ar nenorėjai eiti į prijutą? Kodėlgi nenorėjai?

Mėlynos kudikio akys nušvito, veidas paraudo ir Vincukas nedrąsiai ištarė:

Kad aš nenoriu buti maskolium-pravoslavu.

Kirtinas.

Mūsų lenkai.

Iš Rietavo, Ras. p. Rietavas nuo amžių tai Žemaitijos širdis, čia ir bajorai žemaitiškai šneka. Tiesa, yra kuni-gaikštis Oginskis ir į 50 jo orkiestros muzikantų, kurie šiek-tiek lenkiškai išmano, užtat iki šiol bažnyčioje viskas buvo žemaitiškai, vienos tik adynos buvo birbinamos lenkiškai, anot p. Ječiuno žodžių ant paminklo, juog čia kitados buvo Lenkų karalystė. Dieve mano! Bet šimet mūsų lenkai paduko. Mojinės maldos į antrą dieną tapo užvestos lenkiškai, per birželio mėnesį litanija prie širdies

Jezaus vėl lenkiškai padieniui. *) O nuo Bažnyčios Pašventimo atlaidų (22 birželio š. m.) pradėjo skaityti ir evangeliją... **lenkiškai!!** Ir skaitys visuomet pirm lietuviškosios. Parapijoj žmonių 7 tukstančiai žemaičių, lenkomanų ne daugiau kaip 50, bet jie turi lenkiškai evangelijas, mojines maldas, „gadzinkas“, ir tt., o tuotarpu daugel vietose mūsų plačios Lietuvos parapijos susideda iš pačių lietuvių, o lietuviškai negirdės vargšai nei žodžio! Jei buti nuosekliu, tad priderėtų lietuviškus pamokslus užvesti **visoj Lietuvoj**: apie Kauną, Braslavą, Zarasus, Vydžius ir kitur Žemaičių vyskupijoj, kame lietuvių kiekvienoj parapijoj atrasi mažiausiai 3 arba 4 šimtus, lenkiškai nesuprantančių. Reikėtų užvesti lietuviškus pamokslus visose parapijose Vilniaus ir Suvalkų gubernijose, visuose didžiuose miestuose Gardino, Vitebsko, Karšo ir kitur, Vilniaus mieste lietuviškus pamokslus nors kokiose 4 bažnyčiose, o evangelijas skaityti **visose**, lietuvišką kalbą reikėtų užvesti ir Varšavoj, kame lietuvių. Suvalkiečių yra keli tukstančiai. Ale veltui nuo lenkų laukti teisybės arba nuoseklumo: jie turi du saiku, vieną mažesnią dėl davimą, kitą didesnią delei ėmimo. Jiems rupi lenkų karalyštę „nuo jurių iki jurių“ praplatinti visokiais įrankiais, pagaliaus ir per bažnyčią. *Prieš tai protestuojame.* Ant vokiečių šaukia-klykia Poznaniaus lenkai „už persekiojimus“, bet jei lenkai gali ką slėgti už save silpnesnią kaip šit dabar mus, tai įrankių neįjieško. Lietuvos lenkai išvien su maskoliais eina prieš mus, tad mes ir tuos ir anus skaitome už savo priešus**).

R. M.

*) gieda tie patys giedoriai ir lietuviškai ir lenkiškai.

**) Gavome ir *kitą korespondenciją iš Rietavo*, kurioje autorius sodžiaus vaikiną rašo, juog žemaičiai pirmąsyk lenkišką evangeliją čia skaitant išgirdė nugastaudami ir pečius traukydami vienas kitam sakė: Kasgi bus, kad bažnyčioje maskoliškai pradėjo evangeliją skaityti! Tokiu budu „lenkai“ lietuvius ne prijaukįs prie savės, bet pastums artyn prie maskoliaus.

Red.

Lenkams.

Ko rustauji slaviškų jurių plačiuju
 Smarkaujanti atlaja nišgalingai?
 Ką lieti ketina bangų uošiančiuju
 Su įnirčiu apsiputoją kalnai?
 Vargingą Lietuvą rengies paskandinti
 Plieniniais krantais surakintoj bangoj?
 Jos jauną gyvybę kėsais nuslopinti?
 Prakeikt's amžinai tavo siekis testo!—
 Apjakinta tautiškojo padukimo
 Geradėjistes užmiršai Lietuvos,
 Kaip tave suliegusią iš susilpimo
 Jagaila išgydė galinguos glėbiuos?
 Apleido jis Vilnių ir savo tėvynę
 Dėl irstančios Varšavos, Kriokavos jūš,
 Prieš priešus jūš milžiniškąją krutinę
 Atstatė lietuviai ir savo kardus.
 O, Žalgiris, kur Didis Vytauts sugriovė
 Galybę nožmių kryžeiivių amžinai!
 O puikaujančiosios Lenkijos gerovė,
 Ką suteikė mūs Jagailaičių laikai?
 O jūs viešpatystės garbinga galybė,
 Prieš garsą kuriosios pasaulė drebėj;
 Kada Lietuvos, jumis kvietus, platybė
 Nuo jurių baltų lik juodųjų čerškėj?
 Ir kągi laimėjo už visą tą gerą,
 Ką suteikė jumis, narsi Lietuva?
 Kiek lenkiškose akyse jūsų dera
 Mūs kraujas išlietas, pagelbos ranka?
 Tikyba, Europos kultūrą augščiausia
 Mums davėt? — Tai mūs išjuoka tik karti.
 Už kraują mės pirkome priešą pikčiausia,
 Kurs viską mums plėšė, ką plėšt' tik gali.
 Tikėjimiškus mūs jausmus išnaudoti
 Politiškiems savo tautos reikalams
 Rupėjo jums, o ne tikybą mums duoti.
 Kur ta kultura suteikta lietuviams?
 Mūs sostapilyj tikras mokslas prabilo?
 Apsiviešpatavo tų amžių daila?

Krašte mūsų pramonės, amat's pakilo?
O, ne! pradėj' pulti per jus Lietuva!
Karaliaus vainiką ranka kraugeringa
Nuplėšėt nuo Vytauto Didžio galvos;
Su milžinu tuo pragaišint garbingą
Idėjų mūsų — savistovystę tautos.
Tuojaus kunigaikščių mūsų sostas pradingo
Ir likesi Vilnius mūsų tuščias, kurtus,
Viens po kito plotai mūsų krašto garbingo
Pateko į alkanus priešų nagus.
Ir iro garsi mūsų tėvynės didybė
Su jumis bekovojant už savo tiesas,
Ir gaišo galingos tautos mūsų liuosybė,
Teip ardomi rankoms jįs numirėm mūsų.
Pastatėt paminklą ant mūsų tautos kapo
Ir skelbia pasaulei jis išgamoms mus! . . .
Ar mūsų pragaišinims išėj' jumis ant labo?
Ant griaučių mūsų griuvo galybė ir jįs . . .
Lavonas tautos mūsų gaivintisi ima
Ir gėdos paminklą*) prasideda griaut'.
Vėl kelia jįs dušioj bjaurioj padukimą
Mūsų darbas ir liepiate keltis mums liaut'.
Jįs keliate kovą prieš darbą mūsų dorų
Ir griebiat į ranką bjauriausius ginklus,
Ir dega jumis širdys mūsų žudimo noru,
Kaip budelį savo prakeikiame jįs.
Prakeiktas testo valandos atminimas,
Kada jįsų Kriokavojė lietuviai
Viešėjo ir mūsų su jumis susijungimas
Prakeiktas, prakeiktas, prakeikt's amžinai!

Vaidelė.

*) Lenkystę, sulenkėjimą.

Įvairios žinios.

Iš Traikinių (Telšių pav.) *Atsišaukimas*. Čia po visą apygardą labai platinasi bedievystė arba socializmas, per visokius nedorus laikraščius ir knygas, kurias čia esantis keli tamsybės apaštalai, po žmonės platina. Todėl užprašome knygyninkus, kad visokių katalikiškų laikraščių ir knygų čia kuodaugiausiai neštų, nes žmonės ištroškę skaitymo labai pirktų.

Skuode ruskiai, norint ir turi viename buvusiojo dvaro kambarėje cerkvę, bet jau nuo keletos metų taisosi statyti naują; kvietė ir žemaičius į talką padėti jiems rąstus buvusiosios Kenstaičių bažnyčios parvežti, bet šie neklause.

Skuode. 19 dienoj birželio m. šių metų sudegė 20 triobėsių, mažne visi buvo ūkininkų su visais turtais, nieks nieko nebišnešė. Pragaištis labai didelė.

A. S. Vabalėlis.

Lenkimuose nuo pernai apsigyveno apgavikas A. Bortkevičė prasimanęs daktaru (apie kurį T. S. 1896 m. № 2 rašė); žmonės prie jo eina kaip vanduo.

Eržvilke, Ras. p. *Baisus atsitikimai*. Pradžioj gegužės pasibaigė valsčiaus kontraktas su pačtorium Tolišiu (Pukiu) iš miestelio. Vyrai susirinko ant seimo, kitą kontraktą daryti. Žydas Mazinteris norėjo pačtą apimti už daug pigiau, bet vyrai nušaukė pačtorium žemaitį Tolišį, nors ir už didesnę algą. Būtų gražu, kad tai eržvilkiškiai būtų tą padarė, saviškį paturėdami, ale ne, jie buvo per Tolišio rankas gavę nuo maskoliaus Kuznecovo 30 rublių ant magaryčių. Su Tolišiu tik kontraktą padarė, bet pačtorium paliko Kuznecovas, kuriam Tolišis už buteliuką jau pirmiaus buvo prižadėjęs pačtą pavesti. Biauru man apie tai ir rašyti, bet štai kas dar baisesnio nutiko. Vyrai ant vakaro įkaitę, užniko peštis, šaudytis. Iš Globių Norkų ant vietos užmušo, Dikšaitis tik ant rytojaus teatsigavo, Vincui Gajauskiui ir butų buvęs galas, ale jis apsimetęs negyvu, liovės šaukęs, tad užteko jam suaizymo rankų: net

kaulai išsikaišiojo. Dar 5 vyrai apturėjo smarkesnius žaizdas, o apie mažus apkruvinimus ką ir rokuoti. Dabar eina tyrinėjimai, daugybė vyrų papuolė po bėda Vis tai daro degtinė, vis tai daro prakeikta obrūsenija, juk kad žmonės nebutų teip bauginami nuo lietuviškos knygos, kad knygeles galima būtų drąsiai ir viešai platinti, parduoti, žmonės vis šviestų . . . ir panašių atsitikimų visiškai nebutų, o dabar kas-kartą vis blogyn . . . *Garšvilas.*

Iš Akmenės. Neišpasakytai man daros liudna, pikta ir gailu ant širdies, veiziant į tuos mūsų tamsius akmeniškiaus žmonelius. Man rodos, kad sunkiai būtų rasti visame Akmenės valščiujė nors vieną protingą vyrą (nors visi yra vadinami vyrais), kurs suprastų šiek-tiek apie visumeniškus ir tautiškus reikalus. Jie to visiškai nežino, kiek brangiai jie tur už savo tamsumą užmokėti! Gali klausti kožną iš akmeniškių, kiek algos gauna staršina, storastas, pišorius, ir kiek duoda žydūi pačtoriui — kožnas iš paklaustųjų nemislijęs atsakys nežinau ir gana. Kartais duodasi girdėti nekuriuos vyrus keikeičius: kaip staršina, storatas pišorių ir kitus, bet tokie atėję į valščių ant susirinkimo gauna nuo pišoriaus arba staršinos lašelį degtinės pakaštavoti, ir tuojaus nustoja pykti, bet kuo daugiau nustoja ir protą, ir tad gerai klojas pišoriui, staršinai ir . . .

Buvo dabar gražus atsitikimas: išrinkome naują išdininką (kasierių), kuriam labai ilgai užtesė neatiduodami išdą, o priežastis neatidavimo buvo tą: kad išde nebuvo pinigų, ir teip nenorėjo naujam išdininkui iš karto parodyti, kad valščiaus išdas yra tuščias; pažyčiojo (paskolino) nuo monopolčiko trukstančius išde pinigus, ir atidavė išdą gerai. Bet nelaimė! atvažiuoja pas monopolčiką akčižninkas, kurs renka iš monopolijų pinigus, o monopoliaus pinigėliai visi valščiaus išde. Staršina tuojaus rašo rašelį ir siuncia nakties dvylikoje pačto arklius ir reikalauja, kad kasierius pributų į valščiu; tas atvažiavęs sako: pjaukit man galvą o pinigų aš jums neduosiu: bet ko nepadaro peilis, tą padaro magaryčios . . . Paduosiu čia dėl žinios visiems šių 1903 metų smietą, kad kožnas galėtų aiškiausiai matyti, kur ir ant ko eina jų sunkiai su kruvinu prakaitu uždirbti pinigėliai.

Bieta Akmerės valščiaus ant 1903 metų.

Staršiniai algos	235	rubl.
Pišoriui algos	500	„
Pišoriaus pagelbininkui	50	„
Sudžioms	20	„
Iždininkui (kasieriui)	15	„
Pasiuntiniui durių sargui (arba pišoriaus bernui)	96	„
Ant kanceliarijos daigtų	50	„
Ant knygu	100	„
Ant laikraščių	25	„
Ant žiburio	50	„
Ant apšilydmo	140	„
Ant kamenšluoščio	3	„
Ant reikalingų daigtų (необходимыхъ принадл.)	30	„
Ant iliuminacijos	5	„
Ant alyvo prie ruskių abrozo	3	„
Ant pataisymo tuorų	20	„
Ant iščystijimo retirado	3	„
Ant palicijos	400	„
Ant užlaikymo pačtoriaus žydo	1740	„
Ant nusamdymo kuoteros prijomui	15	„
Ant nematomų išdavimų	15	„
Ant remonto	15	„
Ant nusamdymo kuoteros dėl turmo.	40	„

Iš viso 3570 rubl.

Ant užlaikymo iškalos.

Mokįtojui algos	401	rubl.
Ant knygu	25	„
Ant apšildymo	80	„
Ant žiburio	10	„
Ant komandirolkos ėlieno	2	„
Ant įgijimo reikalingų daigtų	10	„
Ant iliuminacijos	5	„
Ant iščystijimo retirado	3	„
Ant kamenšluoščio	3	„
Ant klasos daigtų	4	„
Ant nežinomų išdavimų	10	„

Периодъ зданія	25	„
Vegėrių mokytojui (cerkovnos iškalos)	191	„
Ant bibliotekos	5	„
		<hr/>
Iš viso ant iškalos	774	rubl.
Ant valščiaus	3570	„
		<hr/>
Kupetoj ant valščiaus ir iškalos	4344	„

4344 rubliai — tie yra dideli pinigai ir tuos reikia noroms-nenoroms įnešti, o kad dar pridėsime trijų storastų algas (starostoms daros įpatinga smieta kožnoje storastystėjei; vienam yra algos 135 r., antram 100 r. o trečiamjam 150 r.), tada išeis 385 r. + 4344 r. = 4729 r. Nuo kurgi dar skarbavo randa . . . Par visą Akmenės valščių skaitos 19763 dešimtinis žemės: nuo dešimtinis prisieina mokėti ant valščiaus reikalų po 26 kapeikas, ir susineša išviso 5138 r. ir 38 kap., iš kurių tur kožną metų atlikti valščiaus izde grynų pinigų 794 r. Bet kad mes pažiūrėsime į izdą, tad ten tikrai mažai ką rasime arba nieko. O jei kartais reikalui prisiėjus, kaip sakiau valščius žyčioja pinigus dėl parodymo tarpininkui arba kitam kokiam maskolpalaikiui.. Grįžkim dar vieną kartą ir peržiūrėkim tą smietą: Staršina gauna 235 r. — ar tas nebus perdaug? ar neužtektų 100 r.? Pišoriui algos neperdaug, bet dideliai yra perdaug ant šitų daigtų: 1) ant kancelerijos daigtų 50 r. — pasakykit, broliai jūs man, kame yra tie kancelerijos daigtai? Kad kožną metų duodate po 50 r., ar ant plunksnų ir atramento, gal išeiti 50 r.? Jug ant knygų jūs duodate 100 r., o kur-gi tad yra tos knygos? kad už visą Akmenės valščiaus kanceleriją su visais daigtais ir lygiai su kulverčiu pišoriu niekas neduos šimtą rublių!! Ant laikraščių 25 r. — ar Kauno gubernijos viedomostes kaštuoja 25 r.? o kitus laikraščius kad pišorius nor, lai išsirašo už savo pinigus. Ant žiburio 50 r. arba 5 bosus petrolejaus — čia tikrai galėtų užtekti visam Akmenės miesteliui ant celių metų kuo žibinti žiemą ir vasarą. Ant apšildymo 140 r. — tas yra perdaug, juog ir iš Medomrutės dvaro pišorius gauna medžius veltui. Ant reikalingu daigtų 30 r. — turbuti ant butelkų ir čerkų?! Ant alyvo prie ruskių abrozo 3 r., ant šito daigto visiškai nereikia duoti; jei pišorius nor, tad jis gal už savo

pinigus nors sau ant nosies pasikabinęs alyvo lempelę nešioti. Ant pataisymo tuorų (tvorų) kožną metą po 20 r. — ar gal tvoros per vienus metus suputi,? o geriaus teip kad pišorius valdo žemę, tad tegul taiso ir tvoras . . .

Ant užlaikymo valščiaus pačtoriaus žydo: 1740 r. Dėlko jums teip brangaus pačtoriaus reikia? ar dėlto, kad pišorius su staršina važinėtu po turgus, po veseles, ir prie mergų? . . . Tolesniai Vegėriu cerkovnos iškalos mokįtojui 191 r. — tuos pinigus, vyrai, atimkite, *bukite ir jus vieną kartą vyrais, ne boboms*: Vieکشniškiai atėmė Leckavos cerkovnos iškalos mokįtojui algą; atimkit ir jus! Storastoms teipogi daugiau neduokite kaip po 50 rublių! Nerinkite tokius į staršiną arba kitus kokius valščiaus valdžios sąnarius, kurie jums duoda magaryčias. Dabar aš jums biškį parodžiau, kiek kaštuoja jums tos magaryčios, kurias jūs geriate nuog staršinos, pišoriaus ir kitų . . . Jūs vyrai budami tamsūs, aš kiek galėsiu, tiek jums užžibinsiu ant tolesnio laiko . . .

A. Žiburelis.

Iš Stačionų. Kas šventę kažikoks ruskis-ne-ruskis, tik rusiškai šnekas stato ant rinkos budą, pasideda supuvusių barankelių ir leidžia jas ant lioterijos traukti, bilietas kaštuoja kapeiką; ne kas-sykį baranką ištrauksi, kartais ir 10 sykių po kapeiką pridedi, o vis nieko ir nieko, tuotarpugi jaunuomenė, ypač vaikinai, per kiaurą dieną išstypso, nei į bažnyčią neįeidami. Ar negeriaus, vyručiai, kad tas kapeikas išleistumėte ant knygų nusipirkimo, tai butų nors nauda, — aš ir per Tėvynės Sargą bučiau jus išgyręs.

I. Laukinis.

Nuo parubežio. *Netikėkime gromatoms iš Amerikos!* Dovanos skaitytojei, kad neminėsiu nei vietos nei vardų, mat, bijau, kad nesusektų maskoliai, kad ir aš kartais į Sargą ką parašau. Vienas „amerikantas“ rašo iš Amerikos, kad ateitų jo pati ir kokius 5-6 vyrus atsivestų, visus, sako, ant savo vardo priimsias; pati nėjo, ale keturi vyrai iškeliavo ant jo adreso, tuotarpu tame mieste jo neranda, pėgėdis kitur pasitraukė; laimė, kad tie keleiviai turėjo ninigų kešenėj ir kitų pažįstamųjų adresus, tai į Amburką bebuvo gražinti, o šėip jau tai tankiai atsitinka: kaip tik

adreso neturi, nieks tavęs neateina pasitikti, ir grįžk atgal, tiek pinigų ant kelio išleidęs. Gromatose giriasi tai tas, tai tas pinigų uždirbęs, o pačiai, vaikams, kaip nesiunčia, taip nesiunčia; kitasis, jei ir pagrižta namon, tai parsineša kokią šimtinę, ir visa uždarbė keletos metų — kaip driskis, taip driskis. Kits vėl man labai pažįstamas tėvynėj buvo paskutinis tinginys, o kaip tik į Ameriką nukako, nuo pirmo mėnesio pradėjo pinigų parleisti, o, kaip paskui pasirodė, siuntinėdavęs svetimus pinigus, dabar jau esąs po bėda. Tai tau. Aš nesakau, ir Amerikoje yra gerų žmonių ir labai užsi-pelnančių graši, tik tie didžpinigiai retai į tėvynę tegrižta, tankiausiai uždeda krautuves, viešbučius, kitasis ir dirbtuvėles įsitaiso, ir traukia į Ameriką giminaičius, pažįstamus ir tt. Ne, vyručiai, tas negerai, jei pinigų turite, užsidirbot, tai grįžkite, grįžkite į tėvynę, pagrižę, pirkite žemes nuo ponų, kad maskoliai jų nesupirktų, uždėkite kromus (krautuves) dirbtuvėles ir t.t., kad nuo žydų prekystę ir amatninkystę paveržti, kad lietuvio pinigas lietuviui ir tektų, nuo to jug priguli Lietuvos gerovė ir ateitis. Kitų į Ameriką nemasinkite, o ir patys grįžkit, lietuviški gi laikraščiai Amerikoje tegu kiekviename numaryje ragina tautiečius grįžti į Lietuvą saviems padėti vargti, — kiteip išnyks lietuviai ir Lietuvoje ir Amerikoje. .

R.

Kalinio daina.

Čiulbat — nečiulbat laisvi paukšteliai,
 Čiarškat — nečiarškat plieno panteliai,
 Neatmainysit mano dalelės,
 Nesuramysit mano širdelės:
 Vai toli — toli mano tėvynė,
 O da tolesnė laisvės gadynė.

Spinsi — nespinsi saulute šviesi,
 Raukis — raukykis pestunge vėsi,
 Neatmainysit mano dalelės,
 Nesuramysit mano širdelės:

Vai smūtna — liūdna tamsioj' kalynėj',
Da aršiau širdžiai mano krūtinėj'.

Gauski — begaudęs vėji žiempūti,
Kauk sau bekaukdams margas languti,
Neatmainysit mano dalelės,
Nesuramysit mano širdelės:
Kad ir atpūstum laimingą žinią,
Kaip pereis tvorą šią geležinę?

Liove — paliaukit paukščiai čiulbėje,
Saulė bešvietus, tu pūsti vėje,
Tai atmainysit mano dalelę,
Tai suramysit mano širdelę:
Tamsa — drėgnumas geležis pūdis,
Ašaros gailios grauž' ugnim' rūdis.

*

*

Nukrito pančiai. ^{*}Paukščiai čiulbėkit,
Spinski saulute, vėjužiai vėkit;
Jau atmainyta mano dalelė,
Jau suramyta mano širdelė:
Vai brangi — brangi laisvės gadynė,
O da brangesni šventa tėvynė.

Balandis.

Prekystės ir panašūs dalykai.

Raseiniai. Kitąsyk nuo klioštoriaus ant skarbo atimtas dvaras Paverksmis, ties Raseiniais dabar tapo atiduotas Ukinjū Draugystei, kuri čia uždės žemdarbystės mokyklą žemesniojo skyriaus. Iš to bus nauda, nes ukininkų vaikai bus mokinami geriaus žemę išgyventi, kaip su pagerintais padargais apseiti. Žinoma, kad ruskiai norėtų mūsų padėjimą visur pagerinti ir patys iš to daugiau laimėtų.

R. M.

Iš Veviržėnų. Žemaičiai pradėjo rupintis apie įsitie-
nimą geresnių padargų. Gal į 50 gaspadorių nusipirko
kaujas ekiečias, kurias krautvininkas Jurjonas už mažą
primokėjimą jiems iš Šiaulių partraukia. Geležinį plugą

turi kuone kiekvienas gaspadorius. Tas labai gerai. Geresni padargai, — geriausi ir žemę išgyvensi, geresni ir javai augs. Veviržėniškiai sėja ir superfosfatą. Tik bereikalo jie daug sėja linų, kurie nugis atpigo, o daro begalo daug, bet jau daugumas ėmė mažiau sėti linų, o jų vietoj dobilus ir motus sėja. Tas vėl išmintinga: dobilais gali gerai nušerti arkliuką, o už arklius dabar brangiai moka, — mokėsčiams lengviaus būtų grašį padaryti. Kaip visur, teip ir čia truksta šeimynos, alga brangi geri vaikai iš pasėlių išrenka; daugiau neg 100 rublių. Neišmanėliai, ką po Kuršą, Maskolijos miestus besidaužo, tegu jau eitų į parubežį tarnauti, o ypač į Endriejaviškius, Kuliškius ir Veviržėniškius, tai ben pasipelnytų, o ir saviškį pašelptų, nei tikėjime atauštų.

Drignienė.

Apgarsinimas. Apie Laukesą, Gryvą, Elerną ties Dinaburgu daug yra persibaigusių dvarponių, kurie už kits kito skubinasi parduoti dvarus. O juogiai su užtvirtinimu tų nėra vargo, tad turtingiems lietuviams rodijame pirkti žemės nuo jų. Butų tad lietuviška kolonizaciją. Apie tai pasiteiroti, man regis, būtų galima ir pas vietinių kunigų per laiškus. Jiems katalikų — parapijonų skaitlius teipat turi būti ant širdies, o kaipo lietuviams tai ir tautiečių reikalai.

R. M.

Panevėžio paroda. 17, 18 ir 19 gegužės m. dienose Panevėžyje atsiliko paroda ukės dalykų, amatų ir kitokių pramonių.

Ta paroda jau nuo ketverių metų čia yra daroma per Kauno Ukiškosios Draugijos rūpesnį, o laikoma čia pat šalip miesto ant tam tikro plečiaus, kur yra pastatytos budos ir kiti reikalingieji prietaisai.

Šįmet į parodą buvo suvesta gana daug gyvųjų daigtų, teipoji apsciai atgabenta įvairių mašynų, amatinių pramonių ir kitų dalykų.

Dėl spėresnio rodomyjū daigtų pamatymo visa paroda į šiuos skyrius buvo padalyta:

1. arkliai;
2. galvijai;
3. avys, kiaulės, šunys, paukščiai, bitys;

4. žemės darbų vaisiai;
5. pieno košimas;
6. žemdirbystės mašynos ir įrankiai;
7. ukiškiosios gospadorystės ir amatinių pramonių veikalai;
8. miško auginimas ir medžioklė;
9. viskas yra su ukiškuoju gyvenimu susirišęs.

Kad pati paroda yra rengiama per obivatelių rūpesnį, todėl ir daugumas išstatytųjų dalykų priklauso ponams ir kitiems dvarų valdytojams mūsų krašto, — užvis gyvų daiktų skyriuje, kur galvijai: jaučiai, karvės, veisliniai arkliai vien tiktai ponų buvo suvesti.

Tarp arklių vienog daug atsirado padorių erzilų, kumelių veislei ir mažų kumeliukų, kuriuos šepjau ukinikai iš Panevėžio ir kitų aplinkinių valsčių buvo atvedę parodyti. Nekuriais buvo galima pasidžiaugti; buvo ukinikų, kurie už atvestuosius į parodą žirgus ir po du, tris, pagaliau ir po pusketvirto šimto sprendė. Jie visi už gražų, išmintingą padorių savo gyvuolių auginimą ir veisimą pagirti paliko arba nagradas pinigais ar kitukuo gavo.

Karvėmis užvis geriau galėjo pasigirti nekurie aplink Panevėžį gyvenantieji dvarponiai, kaip antai: p. S. Maištavičė, gr. Keizerlingas, p. Venclavaviče ir k. Jų atgintieji jaučiai ir karvės, golenderskos, šveicariškos ir kitų veislių, baisiais riebios ir nupenėtos, gražiai išrodė. Malonu pasižiūrėti į tokių gyvuolių, bet užtat ir prekė ne maža: po 400 rb. už vieną, už mitulį, dar nevedusį karvę, jei tiktai deri veislei, lyg dviejų šimtų mokama.

Avių, kiaulių, žąsų, ančių, vištų ir kitų naminių paukščių ši kartą labai maž teatsirado. Buvo dėl buvimo keletas prielaidų, bet ir tie patįs teip brangiai sprendžiami, kad baugu ir prisiartinti; po 100 rub. už menką mitulį kiaulykštį padėta prekė.

Iš bitininkų paminėtinas yra p. Jonas Jasinskis iš m. Panevėžio; jis savo išmislo ir darbo bičių avilius buvo atgabenęs parodyti. Geri aviliai, sako kad pagyrimą gavęs.

Buvo mašynų ir pienui suvartoti; tos mašynos, centrifugomis vadinamos, labai geras daigtas: vienkart yra ir pienui košti, ir suriams, varškiems lieti, ir sviestui sukti. Regis, menkas pataisymas: indas bertainio saiko su keliais kranais ant pakojų pakeltas, o iš indo šalies suktuvas pritaistas. Pamilžus, dar šiltą pieną, pila į bertainį, o tą kotą sukant mašina visą pieną beregint išskirsta į dalis: sviestą susuka, gritinę nugrija, išrugas išjunkia ir tt., — pro vieną kraną išrugos teka, pro kitą — skiestoji, pro trečią — tirštoji gritinė, pro kitą dar ir sviestas lenda — į keletą minutų viskas gatava.

Centrafuga geras daigtas dar ir iš to atžvilgio, kad šviežų pieną suvartoja: ne duoda nei gritinei pasenėti, nei per tat sviesto negadina. Ir nelabai brangiai kaštuoja, po 50 rub., o yra dar ir pigesnių; po miestų pabirkus yra gaunamų ir už 25 rub. Tokią mašiną verta visiems, nors ir mažesniems, gaspadoriams įsitiecti. Turint 6—10 karvių, toki centrifuga, man regis, gal išsivaduoti.

Daug buvo mašynų žemei išdirbti ir jos vaisiams suvartoti: plugų, ekėčių visokių madų; mašynų: sėjamųjų, pjaunamųjų, kuliamųjų, malamųjų ir kitų.

Vaikštinėja žmonės po parodą ir stebias ir dyvijas. Kitą kartą ir galvą gal niekam neatėjo, juog teip gerai su mašynos pagelba vienas žmogus dar spėriau už dešimtį galėtų darbą atlikti: plėšimą išplėsti, velėnas išdraskyti, kensus (kimsynę) išardyti, dirvą kaip reikiant minkštai išgyventi. Nelygus daigtas: kas kita arkla, žambis, su savo menkomis žagrelėmės, o kaskits gelėžinė mašina, kuri, kaip peilis duoną, puikiai — dailiai žemę riekte riekia. Ir aš neiškentėjau, tenpat parodoje nusipirkau tokias naujas ekėčias ir plugą; džiaugiuos pirkęs: eina labai gerai. Dirbti tie daigtai Panevėžyje, p. Montvilo pabrūke.

Užvis labiau paminėtinas yra ukiškųjų pramonijų ir amatų skyrius, kuriame daug iš sodžių su savo darbais atvykusiųjų, ypač mergaičių, vietą atrado. Daugiausiai buvo sunėšta visokių audyklų, nerinių, gražių siuvinimis ir k.

Visokiais marginais, milais, plačiomis ir siauromis, storomis ir plonomis drobėmis, tamsiomis ir šviesiomis

gelumbėmis visi tos budos stalai buvo apkrauti ir sienos apkabinėtos. Visi audyklai sodiškių mergaičių darbo, iš Panevėžio ir kitų aplinkinių parakvių.

Dėl ištyrimo suneštųjų į parodą daigtų, kam yra jie tikę, ar yra iš jų kas rėčios, yra paskirti tam tikri žmonės, persimanantys apie savo tyrinėjamuosius dalykus; jie vadinasi ekspertais.

Audyklus peržiūrėję, ekspertai daug darbų atrado labai dailių ir pagirtinių, o audėjoms ir audėjams nagradas pripažinio; vieni po kiek pinigų gavo, kiti — gyrių raštus.

Siuviniai, neriniai ir kiti dailūs darbeliai buvo jau bajcraičių rankų darbo. Ir ten ne vienas gražus ir matytinas darbas atsirado.

Gerais įvairių veislių medžių vaisiais ne bereikalo galėjo pasigirti ukinėkas Vidugiris iš Panevėžio pavieto (gyvena ties Vadaktais).

Nuo Aluntos su savo darbu buvo atvykęs į parodą vienas jaunas 14 metų vaikas. Jisai savo stakles ir audyklus buvo atvežęs parodyti. Teisybė, mažos jos taklės, mažas ir audyklas, juog nuo vaiko daugiau ir norėti negalima. Jo paties padarytos staklios, ant stalo pastatomos, po kokį pusantro sprindžio augštumo ir ilgumo ir platumo. Nyčios ne kojomis spardomos, bet su pirštais ant tam tikrų siulų pasaitų iš apačios traukiamos; visi prietaisai yra teip maži, juog kojai nėra ir vietos. Audžia tenpat visiems matant per dvyliką nyčių labai gražų siaurą, nuo trijų pirštų, bovelninį audyklėlį.

Užtat parodos užveizdėtojei pripažino jam nagradą — 4 rub. pinigais, o p. Kauno gubernatorius, vaiko darbą pamatęs, pats iš savo kišenės 5 rub. ištraukęs dar išmetė išmislioriui.

Matyti, vaikelis turi gerą galvą; dabar jis menkai temokas skaityti ir rašyti. Butų gerai, idant kas apsirupinęs savo kaštu imtų aną į mokslą leisti. Mokslą išėjęs, tokią galvą turėdamas, galėtų nemaž gero žmonėms padaryti. Paminėtina, kad kudikis nėkur nesimokinęs dar gana dailiai paišo, — pamatęs kažkokios bažnyčios plianą, pats iš savęs paskui su atramentu įmanomą to paties pliano mažą

pavidalą padaręs; ir tą pavidalėlį parodoje su savim turėjo.

Buvo ir įvairių grūdų sėklų: gražių visokių veislių avižų, miežių, kviečių, rugių, dobilų, bulvių ir daržo žolių. Kas kokios sėklos norėjo, galėjo sau pasiskyręs lengviai nusipirkti.

Bajorai, dvarus turintieji, norėdami savo gyvuolius ar kitus daigtus parodyti, vietą turi už pinigus nusisamdyti, šaip žmonės ukinįkai vietą parodoje gauna veltu ir už talpinamus tenai daigtus pinigų nemoka, tiktai gyvuoliams pašarą reikia savo turėti.

Vedamieji į parodą gyvuoliai yra pirm apžiuriami tamtikro jų gydytojo — veterinaro, kad kartais, nesveiki į parodą pakliuvę, kitų sveikųjų savo ligą neužkrėstų.

Norintieji savo daigtus ant parodos pastatyti, turi išlaiko atsiunti apie tą tam tikrą pranešimą ant vardo parodos komiteto

Veltu tų visų daigtų niekam ne rodo; norint įėjus vaikštinėti po parodą, reikia kaskartą ties vartais kasoje reikalingą bilietą už 30 kap. nusipirkti. Tokią kartelį gavęs, gali jau be baimės visą dieną po parodą vaikštinėti ir viską pamatyti.

Parodos įtaisytojei buvo apsirupinę dar vieną daigtą publikai parodyti, bet dėl lietaus ne visai tas jiems tepasisėkė, — buvo pradėję namus iš stambių nedegtų molio plytų dirbinti, bet ilgas lietus tame laike ne leido jiems to darbo užbaigti. Tie namai, gerai padaryti, esą, sako, labai patogūs: šilti, sausi ir pigi, nes medžiaga nieko nekaštuoja. Tą darbą buvo apsėmęs atlikti Panevėžyje apsigyvenęs architektas p. Teležinskis. Gailu, kad šįmet tų molio namų ne teko regėti, gal nors kitam metui bus jau užbaigti.

Parodoje nuo 11 valandos ryto lyg 11 vakare griežė pulko muzikos orkiestra.

Š. K.

Praėjo paroda, o jos atbalsiai dar pasiliko.

Kaip visi daigtai, teip ir paroda dvi pusi turi. Tuo yra dar gera paroda, kad turtingesniam ar išmislesniam žmogui duoda tarpą, savo naudą, išradimais ir pramoneis

prieš kitus pasigirti, o kitiems svetimais darbais pasidžiaugti ir pasimokinti. Nebereikalo žemaitiškai ji ir yra „pagražene“ (pagražėnė) vadinama, — sako: šendieną tokį skanį šiupinį išviriau, kad į Rietavo pagraženę nešinti galėčiau. (Apie Panevėžį žmonės tankiai apsirinka: vietoje savotiškojo žodžio „paroda“ gudiškai „vistauka“ sakydami.)

Parodoje buvo ką valgyti ir ko atsigerti.

Peiktinas ir bartinas yra parodos komitetas, kad visiems valgiams ir gėrimams pardavinėti net iš Kauno parsitraukė žydą-restauratorių. Daug pinigų per tas parodos dienas ten pravalgyta ir pragerta; sako, buk viena diena žydas į 5000 rub. surinkęs. Nevienas ponelis, savo kišenes ištuštinęs, į poniškojo žydėlio saują pinigėlius sukratė. Pykt ir pamislyti: jei jau be tokių brangių valgių ir gėrimų paroda ne galėtų būti atlikta, ar ne geriaus būtų savam žmogui kiek duoti pasipelnyti? Regis, paroda yra daroma ne dėl žydų, bet dėl savo gero, o tuotarpu šelpiamas, ir tai su didžia atyda, kažkoks poniškas Kauno žydas buk dėlto, kad be jo kits nėks teip valgių pataisyti, nei teip padoriai į stalą paduoti neigadyjās. Tuotarpu ir tasai pagirtasis restauratorius nékuom kitų žydėlių apskrumu ne pranokęs. Mačiau aš tuos jo pagirtuosius kepinius ir verėnus. Valgių sąrašą paėmęs, žiuriu, ar nerasiu ką užkasti; liepiu vištėnos atnešinti. Kiek palaukus, paduoda mažą, susitraukusį, kaip vėžį, puskepį vištytį be jokio paskaninimo; šalip jo padeda du sugniaužytu duonos gabaleliu ant stalo, apdengto su pajuodavusia apskretusia drobule, ir liepia sau penkis auksinus užmokėti. Prie tų padavimų porą grivinių pridėjęs, beregint išleidi rublį ir kelies nuo stalo maž ką persikandęs, mažne pusvalgis.

Apskritai sakant, paroda labai padoriai ir naudingai pasibaigė. Daugumas apsilankusiųjų visą laiką apsiėjo labai rimtai, apie savo ir kitų, apie visuomenės naudą besirupindami, susirinkdami dėl pasikalbėjimo apie ukiškuosius savo dvarų reikalus, vienas nuo kito gaspadorauti besimokindami. Vis tai labai pagirtina; bet ant nelaimės tarp išmintingųjų ir niekšų atsirado; buvo ir tokių ponaičių, kurie į parodą atvykę, kaip į koki kermošių, visa laiką perdaug džiaugės ir linksminos, linksminos ir džiaugės;

niekam nėjokio gero nepadare, nei naudos ne atnešę, save apjuokdino ir kitus į apmaudą vedė. Vienas, tur buti jau nebe budamas, tuščia galva, net į aną valgomąją budą tarp stalų raitas įjojęs. Buvo dar ir kitokių kamedijų.

Kitą kartą, jei ne liausis, už tokius visuomenei vodingus apsiėjimus, prasikaltusiųjų niekšų pavardės ir vardai yra apgarsintini.

S. K.

Redakcijai prisiųstas knygos.

1. Dirvos-Žinyno Nė 8. *Turiny*s:

Namiškis Pažvalga į lietuvių-amerikiečių gyvenimą

Skatikas Lietuviai ukininkai Mogilevo gubernijoje

Antanas K. . . as Socializme silpnos pusės

A. Kurietis. Apie lietuviškas pavardes

A. J. Panašumas (eilės)

Tančius Ar katalikų bažnyčia ištautino lietuvius

D. D. Didžiojo Jubiliejaus atbalsiai

Dr. J. Basanavičius Medžiaga *Dr. V. Pietario* bijografijai

M. Dagilėlis Lietuvos paukštėlis — Duma Gyvenimo taurė. Sėjus. (eilės)

Šatrijos Ragana Poezijos prozoje

Balandis Velykos (eilės)

Mūsų Dirvonai: 1) Zapiska Vilenskago gubernatoria

2) Iš mūsų politikos *Antanas*

3) Apverktinas labdarystėssto vis Žė maičiuose

4) Protestai prieš litvomanus

5) Lenkiškai pelėšiai ant Lietuvos.

Taučius 139

Lituanica 1) Głos Litwinów *Taučius*

2) *E. A. Volter* Spiski naselennych miest ir kietų įvairių knygų recenzijos

3) Geografų susivažiavimas

4) Naujas laikraštis

5) Keletas gramatiškų užtėmijimų. *Ukiškis*

- 6) Rusijos filologų suvažiavimas
- 7) Kalba „Palangos Juzės“
- 8) Kryžius etc.
- 9) Kiek ir kokios tautos gyventojų Suvalkų
gub. S. Ubašlaitė

Galima gauti ir Bilderviečiuose pas prabaščių Hinzmanną.

2. Varpas Nro. 4 — 5.
3. Dvidešimtmetinės „Aušros“ sukaktuvės (perspaudzinta iš Varpo Nro. 3).
4. Naujienos Nro. 6.
5. Ukininkas Nro. 6 — 7.
6. Prie dvaro. Parašė Žemaitė (perspaudzinta iš „Naujienų“ pr. 20 kap. Tilžėje 1903.
7. Dr. *Esmarch*, pirmoji pagelba nelaiminguose atsitikimuose, išvertė daktaras A. V. . pr. 40 kap. Tilžėje 1903. — Knygelė didelios naudos.
8. Ką ir kaip kaikurie amatninkai dirba Dal. I. prekė 20 kap. Tilžėje 1903.
8. Miškų, laukų, sodų, daržų eibės ir bausmės už jas. pr. 10 kap. Tilžėje 1903.
10. Trumpa Visotina Istorija. Dalis I.: Senovės Istorija. pr. 25 kap. Tilžėje 1903.

Aukos.

Tėvynės redakcijai aukavo arba prižadėjo paaukauti kunigai S. Pautienius 50 dol., A. Kaminskas 25 dol., V. Ringis 25 dol., V. Žolynas 15 dol., A. Milukas 50 dol., Šedvydis 20 dol., Kaupas 30 dol., Kaulakis 25 dol., Čepanonis 25 dol., Žilinskas 25 dol. Ačiu visiems geradėjams! Broliai Sargiečiai, pasiskubinkite dar dangiaus su pinigiska pašalpa ir su rankraščiais!

Redakcija.

Atsakymai.

Kietgalviui. Tamstos rankraščio perskaityti nebuvo galima.

Bernui iš Žibų. Dėl palicijos nebuvo galima patalpinti.

Katalikas nedielinis laikraštis, pašvęstas reikalams Lietuviu-Katalikų Amerikoj. Išeina kas ketvergą. Pinigus ir rankraščius reikia siųsti ant šio adreso: *Katalikas Publishing Co.* 3244 S. Morgan st. Chicago, III.

Atsakaš Redaktorius **J. Lapinas**, Tilžėje.

Raštus, rankraščius ir pinigus siūsti pas p. prabaščių
O. Hinzmann, **Bilderweitschen bei Eydtkuhnen Ostpr.**

Spauzdinta pas **J. Schoenkę**, Tilžėje.

Svečiuose.

Anais metais šiaurės vėjas nuputė mane gražion šalin Tiroliun. Jau kelias dienas vaikštinėjau po jo sostapilį Innsbruką. Aplink miestą stovi kalnai galvas iškišę net per debesis, savo amžinai baltomis galvomis sveikindami savo brolius Šveicarijoje: nors žilą, bet skaistais veidais seserį „Jungfrau“ ir viršiausį iš jų „Baltąjį“, savo aiškia akimi apmatydami ir Bavarijos klonius ir siekdami į amžinai žaliuojančią skaisčią Italiją.

Žiurint į kalnus, ypač man išaugusiam lygumuose, sunku numanyti jų ir augštumą ir platumą. Regis kalnas netoli, o eik prie jo — kelias adynas eisi, pakol pašaknį pasieksi, apaugusį augstomis pušimis ir eglėmis; ištolo gi rodėsi jos nedidesnės, už rutas.

Aplankęs Innsbruko puikią apielinkę, atsiminiau, kad netoli miestelije Hall gyvena vienas pažįstamas maliorius B.; pasinorėjo man jį aplankyti. Nors nuo Innsbruko per Hall eina gelžkelis, vienok dėl vietinės komunikacijos tuodu miestu jungia kitas mažas gelžkelėlis, kuriuo kas adyną eina garu traukiami keli vagonai. Juo tai per kokį pusadynį ir nuvykau į Hall.

Miestelije gyventojų keli tukstančiai; daugumas iš jų užsiima malioryste ir dirbimu iš medžio įvairių figurų, ypač kryžių. Užtat Tiroliuje prie grįčių ir ant kelių teip-pat daug kryžių ir koplytėlių, kaip Žemaičiuose, tik nelygitingai gražesnio darbo, nes tarp tiroliečių yra daugybė

tikrų artistų, kurie per daugybę nebturėdami namie darbo, pasiekia, kaip anas mano pažįstamasis, ir Lietuvą.

Pagal tiroliečio Hall tai tik „Dorf“ — kaimas, o vienok kiek ten namų net ant trijų gyvenimų; bažnyčių bus lig dešimčiai; namai visi su balkonais ant antro gyvenimo mažne apie visą triobą; langinyčių vietoje šaliuzijos, kurios vasaros laike apsergia vidų nuo karštų saulės spindulių, o šviesą vienok įleidžia.

Prisiklausęs malioriaus B. gyvenimo, paskambinęs prie durų, įėjau. Sutiko mane jauna moteriškė ir pasisakius, kad esanti pono B. žmona, paprašė sėstis, padavus krieslą namų darbo, ant kurio nugaros — atspirties — patėmijau nupieštą, ar net išpjautą „Grüsz Gott“; šis krikščioniškas pasveikinimas Tiroliuje yra vartojamas tokioje pat prasmėje kaip pas mus „Tegul bus pagarbintas J. Kr.“ Kambariėje buvo ir kita moteriškė, gospadinės pažįstama.

Atsisėdusi abi išpasakojo, kad B. su antrosios motriškės vyrų išėję kur ten prie pažįstamų ir tuojaus sugrįšią. Abi ausi kaip tik galėjau ištempiau, kad suprasti mano naujų pažįstamųjų šneką; mat netik pas lietuvius kiekviena parapija turi savo ypatingą tarmę; vokiečių tarmės dar labiausiai negu musiškės viena nuo kitos skyriasi; teip kad vokiečiai pamarietis negali suprasti šveicaro vokiečio; tame pačiame Tiroliuje kiekvienas įslanis turi dar savo ypatingas atmainas kalboje. Teip kad man, žinančiam tik Kuršo vokišką tarmę — ir tai dar netvirtai — labai buvo sunku suprasti.

Negrižtant vyrams poni B. išsiuntė savo prietelką pajieškotų vyrų, pati-gi atnešus pastatė man karafką raudonojo vyno ir pradėjo taisyti ant išėjimo, sakydama, kad mudviem reikšią eiti sutikti vyrus. Nors aš atėjau pas B., kad jį jo namuose aplankyti, bet kad jo pati prašo išeiti, reikia eiti. Ėjome mažojo gelžkelėlio reikomis ant Innsbruko. Neužilgo sutikome ir jieškomuosius. B. labai apsidžiaugė pamatęs mane ir stebėjosi, kaip čia pas juos atkliuvau; tik žiuriu, kad visa draugystė neveda manęs atgal į Hall, bet eina tolyn nuo namų. Paėję kokį dešimtį minučių, užėjome vietą nustojimo trukių. Netruko atrukti ir jis nuo Hall, ir sėdę važiuome lygu Inno kloniu.

Innsbrukas ir Hall abudu tame Inno klonije viorsto ar daugiau platumo. Jo viduriu bėga žalio vandens Innas. Tiroliaus ir Šveicarijos upėse visur vanduo žalias, buk nuo vapnos jame esančios. Iš klonio kraštų stovi tie patys į debesis atsirėmę balti kalnai, o „Nemielaširdinga bala“ — kalnas šale Innsbruko — išrodo nuo Hall teippat arti, kaip ir nuo Innsbruko. Ant kalnų šonų matyti kur-ne-kur bažnytėlės, su keliomis triobelėms apie jas. Pasistebėtinai ten tankios bažnyčios: pačiame Hall bene 10. Ir pakelije lig Innsbrukui — jau dabar gerai neatmenu — rodos lig keturių bus. Ne prie visų gyvena kunigai; tik ant nedėlios atvažiuoja iš Innsbruko kunigai, tankiausiai universiteto studentai, dėl atlaikymo Dievmeldystės. Suprantama, koks per tatai žmonėms gerumas: nei arklio kinkyti, nei pačiam vargti ir šalti: kiekvienas daugiausiai per 15 minučių pasiekia Dievo namus, idant išklausytų šv. Mišias, kurios paskirtoje adynoje laikomos esta: prasideda teip punkuališkai, kad nei vieną minutę anksčiau, nei vieną vėliau.

Ir pikta pasidarė ant gudų, kurie mūsų krašte, kaip valdžia, vietoj kelti žmones ir ekonomiškai ir apšvietoje, tikt slogina, tamsina ir vargina: mūsų bažnyčios retai stovi ir mažos — ir sunku pasiekti ir vargu jose susispaudus melstis; nori žmonės pamažinti tą vargą; valdžiai, regis, reiktų padėti, tai ne — dar labiau prispaus. Gal buvo ir yra daugiau panašių reikalų, bet aš žinau, kaip Kauno vyskupyjoje parapijose Anykščių, Jonišio ir Liepojaus reikėjo padauginti vietos bažnyčioje, nes parapijonų skaitlius pasididino; tose parapijose buvo muro bažnyčios ir gražiaus stiliaus ir teip dar stiprios, kad butų galėję amžius metų stovėti. Bet jose vietos permaža; kągi daryti? Rodos aišku: pastatyti kitą sau bažnyčią, į tą parapijos kraštą, kuriam toliausiai buvo bažnyčion, nes tokiose parapijose, visuomet esant daugiau kunigų, vienas galėtų važiuoti į tokią bažnyčią dievmeldystę atlaikyti, ir koks butų žmonėms parankumams, arba net kartais prie tokios bažnyčios galėtų ir kunigas apsigyventi. Bet gudas sako: ne! o ant nelaimės kitur netikt gudas, bet ir nekurių ypatų gobštumas, ypatų, kurioms, rodos, visulabiausiai rupėtų žmonių geras, sako: ne! jei

nori, gali tą pačią didinti — ir tai dar didelę mylistą daro — ir kas dabar? reikia seną griauti, kuri amžiais galėjo tarnauti, ir dėl jos sugriovimo tukstančius dar reikia aikvoti, už kuriuos kone pusę naujos bažnyčios pastatytumei; tukstančius iš tų pačių žmonių išsunkti ir be jokio reikalo taip kaip žemėn numesti. Šiuos atsitikimus reikėtų užrašyti į mūsų prispaudimo istoriją. Nauja bažnyčia, teisybė, didelė, vietos daug, bet tankiai palieka neparanki su užkabarais, tamsiomis kertėmis, ir be stiliaus vienumo, kaip lopytas daigtas, o kas blogiausia, kad atsiekimas jos palieka po senovei; ir plukies po senovei šventa diena ir pats ir tavo gyvuolis, jei turi. Esant gi bažnyčiai toli, nors kunigų ir daug prie jos, ar begali būti užtektinas dvasiškas aprūpinimas žmonių (cura animarum) kaip reikalauja bažnyčios įstatymai? Rodos prasidėjo tikra manija ardyti šonus tvirtoms bažnyčioms. Tai viena.

Antra, kaip sakiau, Mišios ten laikomos yra paskirtoje visiems žinamoje valandoje. Ir tą vokiečiai užlaiko, netik šventomis dienomis, bet ir kasdieną: lygiai paskirtame laike, kurs ant bažnyčios durių užrašytas, šv. Mišios laikomos, ir visuomet anksti. Darbo dienomis nuo pusiau šeštos lig 8 adynai jau visur po mišių. Kitur dėl darbininkų bene dar ankščiau. Nekurie iš mūsų kunigų keliauninkų atėję vėliaus nebebuvo prileidžiami su visu prie altoriaus: „jau, gird, po aštuntai, nebegalima.“ Užtad ten kas nori kasdieną klausyti šv. Mišių, tikrai žino, kokioje valandoje jis tą gali rasti.

Kaip gi pas mums? Vieną dieną kunigas laiko 8-toje, ankščiau ne, jei bent koks senis, kitą gi dieną, jei geradėjui pasinorėjo ilgiaus pasivartyti, eina su šv. Mišiomis 11^{toje}. Po mūsų miestelius nevienas norėtų ir galėtų, atsakančiai surėdęs savo ryto užsiėmimus, ypač moteris, išklausyti šv. Mišias. Bet kas iš to? Protingas, nenorėdamas ant laukimo veltui leisti laiko, nei eite neina; mergaitės gi norėdamos tikrai iš širdies pagarbinti Dievą, skubinasi bažnyčion kaip galėdamos, nes ir kunigėlis nekartą išgyrė kasdieninį Mišių klausymą. Ateina septintoje, nes bijo nusivėlyti. Sukalba vieną rožančių, Mišių dar nėra; eina klausiti zakrastijono, kurs viską reikalingą surėdęs, atsisėdęs žiovoja.

„Ar greit bus Mišios?“ klausia. — „Mat kunigai vakar buvo pas aptiekorių, tai gal šendieną vėliaus“ — tas atsako. Grįžta nabagė bažnyčion, kalba kitą rožančių; dar Mišių nėra. Kalba 7 poterius prie Panelės Švenč. sopulingos, dar vėl kelis kartus po septynerius ar šešerius poterius; nusibodo, žiovoja; lupos kalba „Tėve mūsų,“ akys nuvargę žiurėti į altorių krypsta į šalį, pamato savo pažįstamą, perveiza visą, ir jos skarelę, skepetę, ir jos sijoną, ir meldžiasi. „Tu veiz, bestija, bažnyčioje snaudžia; pasakysiu Barbei ir Katrei, tai bus juoko,“ — sau viena pamislija. Kad pačiai tas pats neatsitiktų, dunks, dunks, tris kartus smarkiai sau krutinėn sudavė. Ir sėda ir klupa ir visa nusi- lenkia lyg pat aslai. Kartais nuo ilgo veizėjimo į altorių, pradeda ir šventieji ant altoriaus judėti ir švenč. Panelė su ranka moti. Džin ant galo, apie 10tą prasidėjo ir šv. Mišios. Sujudo visi laukiantieji. Sužvangėjo, suskam- bėjo visi rožančiai ir medalikai ant jų. Ir vargamistra, kurs kelias adynas kas penkias minutes traukia iš kišenės laikrodį ir aimanuoja: „Giedri diena šendien, reikėtų prie šieno skubintis,“ visus registrus ištraukia, net langai barba. Pasibaigė Mišios, bėga mergaitė namuo: „Vai, Dievuliau, kur saulė!“ Pareina, močia bara, tėvas keikia, o ji mislija, kad jie tikėjime atšalę; juk ji didį darbą darė: Dievą garbino. Ir iš sveikos tikrai dievobaimingos mergaitės paliko visų neapkenčiama, išjuokiama davatka „plytlaižė“. O kas ją sugadino, kas kaltas?

Bet teeina šalin liudnos mislios iš prispaustos tėvynės; esu gražiamė liuosame krašte.

Trukiui nustojus traukia mane p. B. oran. Dar Inns- brukas toliaus, mislijau sau vienas, kodėl čia mums reikia lipti oran? Bet klausau savo vadovo ir seku jį. Už kokio šimto žingsnių priėjome puikų rumą ant kelių gyvenimų; didis kiemas prieš jį su įtaisais dėl šaudymo; esame vieš- butyj' bene „Kaiserhof“, jau gerai nebatmenu. Kambariai pilni žmonių: vyrai su bryliais papuoštais pluksnomis ant galvos ir pypkėmis dantyse, apsėdę stalus užia gerdami kas vyną, kas alų, o kas ir laikraščius varto, kurių daugybė ir ant stalų ir sienos apkabintos.

Žvitri tarnaitė davė mums ypatingą kambarį, kur visa mūsų kompanija apsėdusi stalą laukė įnešant ko nors, kas galėtų suvilgyti gerklę. P. B. užsakė alaus ir vyno ir užkandai vokiškų kilbasų. Šnekėjome žinoma apie Tirolių; aš stebėjau iš jo gražumo ir kalnų augštumo, tiroliečiai gi gyrėsi gražiais atsitikimais iš gailingos Tirolieaus praeitės; neužmiršo žinoma priminti Andriejaus Hofero, tautiško Tiroliaus karžygio.*) Užkaitus galvoms ir širdžiai, tiroliečiai užgiedojo giesmę „Schönes Land Tirol,“ su tiroliška tautiška melodija, kuria yra su visu savotiška ir teip ypatinga, kad netirolietis neužgiedos. Koki šalis — tokia melodija. Lietuva lygi ir vienoda, ir jos dainos pilnos harmonijų, bet žemos, arba siauros melodija ir liudnai pavilktinos ir monotoniškos; kilnojasi iš leno mažais intervalais, daugiausiai kvarta. Tiroliuje gi kalnai vien, ir aukšti kalnai, ir raga užtriubijus skardas šimtą kartų atsiliepia kalnuose — ir jo dainose melodija kilnojasi oktavos intervaluose, megdžiodama skardą ir energiškame greitame tempo.

Iš pradžių, kokį adynos metą, laukiau, kuomet ponas B. vesis mane namuo prie savęs, bet šiam, kaip matyti, namai nekiek nerupėjo, neigi jo jaunai žmonai. Praėjo kelios adynos, jau ir temti pradėjo, — buvo rudens laikas — reikėjo rengtis namuo; jau nekartą linksmi draugystei priminiau tą. „Gerai, gerai, tuojaus męs tamstą palydėsime.“ Prie savęs nei prašyti nebeprašo. Ponas B. šaukia tarnaitę dėl užsimokėjimo; viešbutyje drauge valgęs norėjau savo dalį užsimokėti; bet ponas B. sako: „Palauk, aš už tamstą užmokėsiu, nes esi svečias.“ Ir nesipriešinau. Dasižinoję, kurioje minutėje bėga pro šalį minėtasis trukis, kėlėmės, ir lydžiamas mano visoko gero velyjančių pažį-

*) Karčėninkas usiėmimu vadas tiroliečių maište prieš Bavariją 1809 metuose. Narsus ir drauge mandagus. Gimęs 1765 m., mirė nušautas 1810 m. Innsbruko musėjuje surinkta daugybė daiktų, kurie kokį nors sąrįšį turėjo su juom. Didžiausioje Innsbruko bažnyčioje „Hofkirche“ pastatytas jam puikus paminklas. Nėr namų, kur jo paveikslas nebutų. Ir net Venecijoje, kur vėliaus nusibaldžiau, užėjau visur tiroliečio viešbutyje didį Hofero stovylą prieangyje tarp gyvų kvietkų. Teip svietas myli savo karžygius.

stamų, sėdau vagonan ir už keliolikos minučių buvau jau Innsbruke.

Pasistebėtini, mi-lijau sau kelyje, vaišiai. Aš einu į svečius, o jie veda mane hotelin. Kas tai būtų, kad kas pas mumis teip savo svetį imtų ir nusivestų karčiamon? Pas tokį pažįstamą nei kojos nekeltumei daugiau. O ten viskas atlikta kaip reikiant, ir ponas B. gal saprotavo, kad mane labai gražiai pamylėjo.

O kiek vigados. Tikt gaspadinės žino, kiek rupescio yra atėjus svečiui, o dar labiaus netikėtai ir neprašytam. Hotelije gi viskas sutaisyta dėl kiekvieno pareikalavimo.

Kiek iš B. žodžių supratau, tai už tuos jo vaišius nereikėjo man pačiam užsimokėti tikt dėlto, kad buvau iš teip tolimos šalies svečium. Mat pas vokiečius toks jau paprotis: kits kitą užsiprašo viešbutin ant alaus ir vyno, vienok užprašytojas nemoka už užprašytą: tu pats užsimokėk už tą, ką gėrei ir ką valgei.*)

Nvienas pasakys, kad tas praktiška ir girtina; ir tikrai girdėjau, teip šnekant. Kad praktiška, tai teisybė, bet kad būtų sektina, labai abejoju. Atsakymui tekesta žodžiai vienos vokytkos iš Vokietijos, kurią sutikau viename Kuršo mieste. Ji nebnorinti grįžti Vokietijon vien dėlto, kad ten nėra tarp žmonių gero širdingo sugyvenimo, kokį reginti mūsų krašte, kur kits kitą lankas ir mylis ir prie valgio neskaitas tavo kasnelių ir gurkšnių. Iš tikro, meilė saikuojama pasišventimu; tuo didesnė meilė ir tvirtesnė, kur yra pasiaukavimas, ar savęs, ar savo gero. O toki auka juk ir yra vaišinimas svečio namie; ir toks vaišinimas kaip pas mums, vadinas mylėjimu; „tei kad mylėjo, tei mylėjo,“ sako, arba „primylėjo.“ Ne viskas užrubežyje geras ir girtinas. Žinoma, kas kur amžiais įvyko, tegul jis ten sau ir pasilieka, bet aš nomainyčiau lietuviško mylėjimo ant vokiško. Tegyvuoja gi mūsų mylėjimas, kurs suriša žmones, sužadina meilę ir pasiaukavimą ir naikina savmeilę (egoizmą). *Žali Ruta.*

*) Ne visur toks paprotis.

Vakarinis Varpas.

mf 1. Di - dis bal - sas, *p*Var - po gar - sas Skum - ba, Grau - din,

Šir - di ra - min'.

2. Kiek tai linksmių
Kiek tai karčių —
Teko žmogui
Ašarėlių ...!

3. Kaip upelis
Striauniai begaš,
Linksmin' ir puoš'
Gyvenimą,

4. Kaip žolynas,
Gan' užaugęs,
Ramiai praded'
Ziedais dvasuot',

5. Teip gi doros
Jaunumenės
Brangus stonus
Godojamas;

6. Ant jos veido
Anioliško —
Tirpsta širdis,
Mainos' akis. . .

7. Didis balsas,
Varpo garsas
Skumbo graudin',
Širdį ramint' ...!

Jurstas.

Iš išdo teisybės.

1. Gudrus yra tas tiktai, kurs matydamas daigtą ne tobulą, moka, sugebia užstoti jį tobulesniu. O tas, kurs ardo, o nieko ne budavoja, beprotis yra. Pamislyk ar nesi tokiu?
2. Šios dienos giminės stovi ant kryžkelių ir šaukia: Kur šviesa, kuri apšvietė, kuri apšviesdavo mūsų kelius? Kur šilima, kuri šildė ir krutino mūsų širdis: Mūsų veidai atsiduoda numirėliu, o gyvenimas tapo nepakeliamu sunkumu . . . O smertie, atiek . . . Ar nesi vienu iš tų, kur turi šviesti?
3. Kuom pavydelninko kaimynas riebesnis, tuom pats pavidelninks liesesnis.
4. Pavydas ir neapykanta yra nuodai, kurie daugiau blėdės atneša tam, kurs nuodija, nekaip tam, kurį nori nunuodyti.
5. Pavydas parodo, kas kuomi yra.
6. Nelaimingas yra pavydelninkas.
7. Kas ne turi pavydelninkų, tas dar nieko gero nepadarė.
8. Pavydelninkas lysta, kad kiti riebiėja, o serga, kad kiti sveiki yra.
9. Pavydas yra pirmutiniu išradimu šetono.
10. Pavydelninks panašus yra į alkaną šunį: mesk jam kaulą griaužti, tad apsistos loti; jei ne mesi, puls ant tavęs.
11. Pavydelninkas panašus yra į biaurių paukštį, kurs lekia per gražiausias vietas, o atsistoja ant smirdenčios dvasnos. Pavydelninkui blogai butų danguje, jam tiktai pragare bus gerai, danguje matydamas kitų laimę jaustis nelaimingu, o pragare galės džiaugtis matymu kitų nelaimės.
12. Žmogžudys tada yra baisiausias, kad užsideda ličyną dorybes.
13. Svetas turės per gudrumą mokytų, teisybę valdunų, dievobaimingų maldas ir drąsą kariaujančių.

14. Paikus maino svietā kas valandā, savo priežadų greitai užsigina, ką vienoje valandoje padaro, kitoje be susipratimo ką daras užsigina, ir jeigu toks turi kokią valdžią, daug painijų pridaro, daug padotų veltui kenčia.
15. Svietas drąsiai išpažįsta, kad teisybės ne gali suteikti, o ant galo žmonės šio svietā teisybės nenori priimti, nors ją jiems aiškiai rodytumei.
16. Nojaus namas buvo paveikslu svietā, kur daug buvo žvierių, o mažai žmonių.
17. Žmogų geriausiai galima pažinti iš to, kaip jis žiuri ant kitų. Koks jis pats yra, tokiais tankiausiai ir kitus mato, todėl ne sudijas žmogus iš to, kaip apie jie svietā sako, bet kaip jis apie svietā sako; kokio jis ne butų stono ir pašaukimo, apie kitus šnekėdamas, save aiškiai parodo, kuomi tikrai pats esąs.
18. Neapšviesti žmonės vieni kitų kunus ėda, o apšviesti vieni kitų dušią (šlovę, saužinę, gerą vardą, laimę) ėda.
19. Žmogžudžius ir latrus šera, o teisingi beturčiai tankia badu miršta — toks yra svietā.
20. Svietas yra kaip kopečios, vieni lipa augštyn, kitas krinta žemyn, o tankiai dar vieni kitiems spyrius pagadina, kad greičiau nukristų, pats norėdamas jo vietą užimti.
21. Ant svietā yra teip kaip pirtyje: juo kas augščiau palipa, tuo daugiau turi prakaito lieti.
22. Užmokesnis šventųjų čionai ant žemės yra toks, kad jie visiems turi gerai daryti, ir už tą paveiktais buti.
23. Apšvietimas, procė, padorus elgimas ir išturėjimas suteikia žmogui laimę.
24. Atsigerinimo mažai tėra ant svietā, ne stebėkis, kad už gerą blogu užmoka, bet jei kas atsigerina, tada pasistebėtinas daigtas.
25. Sunku rasti bjauresnę baidyklę ant svietā, kaip neatsigerinantį, arba už gerą blogu užmokantį.
26. Atsigerinimas pigiai priseina, o patinka Dievui ir žmonėms.

27. Kas gerai darydamas mislija apie atsigerinimą kada nors, tas labai apsigaudinai gerai daręs iš kalno turi buti pasitaisęs išgirsti ir pajauti baisų neatsigerinimą, apkalbas, persekiojimus, ne žiurint ant to, kad darai gerą kokią nors šviesiam, garbingam ar augštam, nes ir tenai žmogaus prigimimas sugedęs tankiai pasirodo.
28. Dėkavokim Dievui už viską, nes teip Dievui patinka.

Tikriausis būdas naikinimo kirminų nuo kopustų.

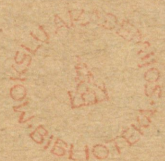
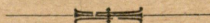
Ant 100 kelmų kopustų pasėk po 1 grūdą kanapio, daryk teip: sutaisęs ežias, lig kopustus nepasodinęs įdėk po vieną kanapio grūdą, bent per porą žingsnių nuo kits kito, tad kokią vieną dieną praleidęs sodink kopustus, o teip darant nėkados kirminų nebus, nes kanapiai turi aštrią smarvę, kurios kirminai bijo. *A. S. Vabalėlis.*

Raštus, rankraščius ir pinigus siųsti pas p. prabaščių
O. Hinzmann, Bilderweitschen bei Eydtkuhnen, Ostpr.
 Atsakąs rėdaktorius **J. Lapinas, Tilžėje.**

Spausdinta pas J. Schoenkę, Tilžėje.

Turinys Nro. 7—8 B.

Svečiuose. <i>Žali Ruta</i>	lap. 1
Vakarinis Varpas. <i>Jurastas</i>	” 8
Iš izdo teisybės	” 9
Budas naikinimo kirminų	” 11

Kun. A. Burbos prozaiški, raštai tm. I.	80 k.
Kun. A. Burbos prozaiški raštai, tm. II.	50 k.
Kun. Totoriaus, „Pamokslai gražių žmonių	60 k.
Katalikų Bažnyčia ir Mokslas pagal Zahm'ą iš angliško vertė kun. A. Milukas	10 k.
Lietuviškas Albumas, antras išleidimas, dalis I. Pa- veikslai istoriškų vietų, lietuviškų namų, išdarbių ir t. t. . . . Išleido kun. A. Milukas. 1900 m.	60 k.
Laiškai iš kelionės po Palestiną (su paveikslais)	50 k.
Lioretaniška litanija kun. Kaulakio	30 k.
Dogmatas apie pragarą	20 k.
Juokų knygelė	25 k.
Lietuviška Albumas. Lietuviški raštininkai ir žymesni vyrai; Dalis II ir III	1,25 k.
Išpažinties istorija, pagal A. Guillois	50 k.
Valdimierus, kun. Šmidto apysaka. Vertė kn. A. Milukas	15 k.
Duonos jieškotojai, H. Šienkevičiaus apysaka, vertė V. Stagaras	25 k.
Medega S mano Daukanto biografijai. Dirvos kun. I. Shenandoah, Pa., 1898 m., pusl. 128. (Su pa- veikslėliais)	1 rub.
Rankvedis Senoviškos istorijos. Kn. I. Rytų šalys. Pagal Fischer'į ir Gazeau, parengė kun. A. Milukas	40 k.
Anima Vils. Apysaka Marės Radzevičiutės, iš Sibe- rijos gyvenimo, 169 pusl.	75 k.
Lietuviškas Albumas. Paveikslai lietuviškų raštininkų ir vietų. I-mas išleidimas	50 k.
Rankvedis Senoviškos istorijos. Dalis II. (su paveiks- lėliais) kun. A. Milukas	40 k.
Pajauta, Lizdeikos duktė arba Lietuva XIV šimtmetije. Knyga I.	60 k.
Lietuviški Dainiai pradžios XIX šimtmetėio. Kliasiškai tautiškas perijodas Jr. Jono	40 k.
A. Pabrezos Botanika	1 r.

Visas tas knygas galima gauti Prusuose

p. Schoenke's spaustuvėje, Tilsit, Goldschmiedestr. 8.

Viktutė

novelia, parašyta pagarsėjusios mūsų rašytojos,
kuri slepiasi po pseudonimu

Šatrijos Ragana.

Yra tai tikras chef d'oeuvre (arcydzięło) mūsų literatūros. — **Apysakos įtampa:** aprašymas mūsų patrijų darbų ir vargų, atbudimas iš tautiško miego mūsų draugijos. Kiekvienas lietuvis privalo turėti pas save tą apysaką, kuri sudrutins jo tėvyniškumą ir jo protui suteiks daug prakilnių minčių ir naudingų užmanymų tėvynei ant naudos.

„Viktutė“ yra perspaudinama iš „Dirvos Žinyno;“ visas pelnas iš pardavimo eis ant naudos neseniai užmąnytai šv. Kazimiero moteriškai kongregacijai. Šv. Kazimiero Sesers (dabar lavinasi Ingenbohl'ije, ties Luzerno ežeru Šveicarijoje) užsiims mokymą vaikų Amerikos lietuviškose mokyklose, teip-gi rupinsis, kad iš Lietuvos davatkų padaryti tikras darbininkes ant lietuviškos katalikiškos dirvos.

„Viktutė“ turi 90 didelių puslapių, parduoda tik po 25 kap., perkantiems kartu daug egzemplorių nuleidžiama 33%.

Nepasigailėk nusipirkti tą gražią knygele; bus tau smagu ir naudinga pasiskaityti, o tavo grašiai su kitų lietuvių skatikais eis ant labai naudingo įkurimo tikrai lietuviškos draugijos, kurioje ras prieglaudą neviena vargo prispausta dušia, ir kuri nemažą naudą padarys mūsų tėvynei Lietuvai netolimoje ateitėje.

Knygele gali gauti pirkti Prusuose tik pas p. Schoenkę Tilžėje (Tilsit, Goldschmiedestr. 8), ir Amerikoje Dirvos-Žinyno redakcijoje, Shenandoah, Pa.